

13097.
II. aastakäik

Nr. 6

Juuni 1925

Eesti Lauljate Liidu

Muusikaleht

Jlhub kord kius

Tallinn

EESTI LAULJATE LIIDU

MUUSIKALEHT

Ilmub igal 20. kuupäeval. — Vastutav ja tegev toimetaja: Anton Kasemets. — Väljaandja: Eesti Lauljate Liit. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Müürivahe uul. 16, Eesti Lauljate Liit — Ajakiri „Muusikaleht“.

Tellimishind: ühes saatekuludega aastas 500 m., poolaastas 250 m. Üksik number ühes noodilisaga 50 m.

Sisu: Tänavuste laulupidude ja laulupäevade puhul. — Meie koorilaulu praegune seisukord. A. Kase- mets. — Ungari muusika (lõpp). Mathilde Laky-Schuster. — Mõnda Röpina muusikaelust. J. Kar- heiding. — Beethoveni traagiline elu (lõpp). R. Rolani järele — g. — Tänavused laulupeod ja laulupäevad. — Eesti Lauljate Liidu korraldusel Tallinnas, 15. juunil 1925 a. ärapeetud koorijuhtide päeva protokoll — Esi- mesed summad kultuurkapitalist helikunsti toetamiseks — Kroonika. — Kirjavastused. — Lauljate Liidu teated. — Pilt: C. Kreek.

Tänavuste laulupidude ja laulupäevade puhul.

Kui 1921. a. septembris meie laulukooride esitajad esimest korda Tallinnas koos olid, siis kuulsime nende suust üldist kurtmist: meie koorilaul on tagurpidi läinud, pikk sõjaaeg ja revolutsioonid on purustanud endised laulukoorid ja hävitanud rahvas lauluarmastuse. Ja üksmeelselt otsustati siis, et on vaja asuda ühiselt tööle, et päästa meie koorilaulu täielikust kokkuvarisemisest ja kõigest jõust õhutada uuesti elule meie rahva hinges esivanemate pärandusena peituvat, kuid erakorraliste aegade mõjul närbuma löönud lauluarmastust.

Üksikult ei oleks seda suudetud läbi- viia, sellepärast otsustati ühineda ühiseks lauljate pereks — Lauljate Liiduks.

See on nüüd sündinud ja selle tulemused selgesti nähtavad. Lauljate Liidu agaral tegevusel viidi läbi esimene pärastsõjaaegne ülemaaline laulupidu, mis oma suurejoonelise kordaminekuga ületas kõik ootused ja lootused. Ei mitte üksi tehniline korraldus, vaid ka laulupeo tähtsam osa — muusikaline külg — seisib palju kõrgemal, kui meie oleme seda näinud ühelgi möödunud laulupeol. Erakordsete aegade mõjul närbuma löönud lauluarmastus löi uuesti lakkama, löi lakkama ühtlase lopsaka orasena üle terve maa.

Tähendab, laul ei olnud rahya seast mitte kadunud, lauluarmastus ei olnud mitte kustunud, vaid ta ainult suikus, — suikus raskete olude ja kurnavate aegade surve all. Oli

vaja laulu selle surve alt vabastada ja tuua halvavasse tardumusse uut elu.

Seda tegi viimane ülemaaline laulupidu.

Laulupeo kutsesest äratatud hakkasid kiratsevad laulukoorid endid üksteise järele korraldama ja vaimustusest vallatud lauluarmastajad endid utesse laulukooridesse koondama, kui neid varem läheduses polnud. Ja tähelepanematult kasvas meie lauljate pere ennenägemata suureks laulumalevaks, tõendades kõigile kõhklejatele, et lauluarmastuse juured asuvad sügavalt rahva hinges, et need juured on jäänud täiesti elujõulisteks, vaatamata sellele, et hiljutised raskused latvu laasisid ja mõnegi tüve murt- sid. Võsud olid seda tihedamad.

Ent võsu pole veel puu, mis küpset vilja annaks. Tähelepanematult võib ta lüüa närbuma ja kiratsema ning hoopis ära kuivada, kui ta järgi ei valva hoolitsev käsi, kui ta jääb elustava kasteta.

Sellaseid õrnu ja nõrku võsusi on meie laulukooride keskel palju. Suure laulupeo vaimustuse soojusel puhkesid nad elule, kuid sama kergesti ja kiiresti võivad nad närbuda ning surmale suikuda, kui nad jäävad kauaks elustava soojuse ja vaimustusest.

Kahe ülemaalse laulupeo vahe — viis aastat — on selleks küllalt pikk aeg. Sellepärast peavad siin abiks tulema vähemaulatuslised — maakonna ja kihelkonna — laulupeod ja laulupäevad. Need peavad neid suuri tule- musi kindlustama, mis ülemaaline laulupidu

annud, peavad seal lõkkele löönud vaimustuse tulukese leemel hoidma ning koore ettevalmistama järgmise ülemaalsele laulu-suurpäevale. Need peavad seal puhkenud võsuke si — noori koore — kasvatama ja arendama, et nad kujuneks järgmise ülemaalse laulupeo ajaks tugevateks, iseseisvateks puudeks, mis vääri lise l võiks seista oma vanemate ja paremate vendade kõrval.

Kohalistel laulupidudel ja -päevadel on seega niisama suured ülesanded täita, kui ülemaalse lgi laulupeol, ainult kitsamal maalal. Sellepärast tuleks nende korraldamisel käia põhimõtete järele, mis Lauljate Liidu poolt meie laulupidude aluseks võetud, ja nimelt: laulupeod ja -päevad tulevad korraldada ainult laulu enese pärast, mispärast nende korraldamisel tuleb pe arõhku panna muusikalisele küljele.

Laulupeod ja -päevad ei tohi milgil tingimusel kujuneda lihtsateks rahvapidudeks, pealiskaudseteks juubeldusteks, vaid peavad rajanema tõsisele kunstipärasele muusikalisele alusele, peavad olema tõsised muusika peod, tõsised laulupeod selle sõna parimas mõttes, kus laul kui tõsine kunst seisab esikohal. Tervet laulupidude korraldust juhita gu algusest peale vastavalt sellele põhimõttele.

Sellepärast ei tuleks laulupidude ja -päevade korraldamisel pe arõhku panna mitte sellele, et peost osa võtaks võimalikult palju koore suure lauljate arvuga, vaid et kõik peost osavõtavad koorid oleks muusikalise l põhjalikult ettevalmistatud. Tuleb laulupidude ja -päevade korraldamisele asuda ikka aegsasti, nii et laulude noodid oleks lauljatel käes vähemalt aasta enne pidu. Ühtlasi tuleb kohe instrueerimistega ja eelproovidega algust teha. Viimaseid tuleb korraldada võimalikult palju ja väiksemates keskkohades, kuhu kõigile ümberkaudsetele laulukooridele ligipääs kerge. Nendel eelproovidel, mida peaksid juhata ma laulupeo või -päeva ühendatud koori juhatajad, tuleks mitte üksi lihtsat kokkulaulmist harjutada, vaid peasjalikult õpetada just muusikaliste peensuste käsitlemist. Sellased eelproovid ei tohi olla ainult lihtsad proovid selle sõna kitsamas mõttes, vaid need peavad olema nõrgematele kooridele ja juhatajatele tõsisteks õppetundideks, kus nad võivad saada juhatast ja näpunäiteid kunstipärase koorilaulu juures nõuetavate muusikaliste peensuste — hingamise, hääle-

sünnitamise, hääldamise, nüanseerimise, fraseerimise, stiili, jne. — käsitlemise ja väljatõtamise kohta, sest paljudel kooridel ja juhatajatel on täiesti võimata seda hädatarvilikku juhatast muul teel saada. Igal laulukooril, kes ühel või teisel laulupeol või -päeval kaasa teeb, on täieline õigus nõuda, et see pidu temale endale midagi annaks, nimelt muusikalise arenemise mõttes. Ja seda võib ja peab ta saama eelproovide kaudu.

Siit selgub, et laulupeo või -päeva korraldamisel on väga suure tähtsusega üldkooride juhataja isik. Üldkooride juhataja ei pea mitte üksinda olema hea juhataja pidupäeval laululava ees, vaid ta peab olema ka energiline ja väsimatu õpetaja eelproovidel.

Kui laulupeo või -päeva eeltõid juhita ks nende põhimõtete ja eesmärkide kohaselt, siis kujunevad meie laulupeod tõsisteks muusikalisteks suursündmusteks, mis oma suurte kunstiliste tulemustega suudavad sütitada hoopis sügavamat ja tõsisemat vaimustust laiades rahvahulkades ja aitavad seega meie rahva muusikakultuuri tõstmisele hoopis enam kaasa, kui seda suudavad muusikalise l nõrgalt ettevalmistatud laulupeod.

Tänavu peetakse kaht maakonna laulu pidu ja terve rida kohalikke laulupäivi. Osa neist on juba möödas, suurem osa aga veel ees.

Möödas on juba Põltsamaa, Kanepi, Valgamaa ja Rõuge laulupäevad, Pärnumaa muusikapäev ja terve rida noortepühi, ees on veel Läänemaa ja Võru-Petserimaa maakonna laulupeod ja Türi, Otepää, Ambla, Helme, Vändra, Rapla ja veel mõned teised laulupäevad.

Sajad ja kogusummas tuhanded lauljad tulevad kokku linnadesse või alevitesse, et ühiselt laulda, ühiselt tuua ohvrit Vanemuise altarile. Seda toovad nad igauks oma piskust, oma võimist mööda, kuid lahtise ja lauluarmastusest ülevoolava südamega ja vaimustusest paisuva hingega. Sellepärast võime loota, et selle ohvri elustav suits tõuseb kõrgele ja valgub kaugele üle maa, kandes enesega kaasa uut elustust, värskendust ja kosutust ja aidates kaasa meie koorilaulu kunstilise tasapiinna ja seega ka meie üldise muusikakultuuri tõstmisele.

Selles mõttes tervitame kõiki tänavusi laulupidusid ja -päivi ja soovime südamest nende kordaminekuks kõige paremat õnne.

Meie koorilaulu praegune seisukord.

A. Kasemetsa poolt koorijuhtide päeval, 15. juunil ettekantud referaadi kokkuvõte.

Koorilaul on meie rahva kultuurilises arenemisloos väga tähtsat osa etendanud. Eriti suured teened olid laulul rahvuslase iseteadvuse ja ühistunde äratamise alal noil aegul, kui võõrad võimud tundsid endid olevat kutsutud ja seatud juhtima meie rahva tegevust ja samme ja seda tehes iga vähemagi vaimlise algatuse, mis kasvas välja rahva enese hingest, juba alguses maha surusid ja surmasid iga elava mõtte. Siis olid laulukoorid ainukesteks kohtadeks, kus rahva isetegevuse ja eneseavalduse tung võis leida väljendust, ja koorilaul ainukeseks vahendiks, mille kaudu oli võimalik väljendada põues pakitsevaid tundeid ja liikuma panna hinges peituvaid ideid. Eriti suure tähtsuse omandas see abinõu laulupidudel, milledest esimene tõi kaasa tugeva rahvuslase ärkamise vaimustuse ja sai seega alguseks n. n. ärkamisajale, mis oma lohkava romantismiga sünnitab ilusamaid lehekülgi meie rahva arenemisloos.

Tol majandusliku rippuvuse ja vaimlise pimestamise ajajärgul oli laulu äratavat ja vaimustavat mõju rahvale hädasti vaja, sest laulust ammutas ta omale vaimustust ja jõudu esimesel laulupeol ärganud rahvuslase iseteadvuse ja ühistunde elustamiseks ja kasvatamiseks nii hästi Saksa ülevõimu ajal kui ka hilisemal venestamise ajajärgul raskeil survel päevil.

Kuna aga nüüd ajad ja olud põhjalikult on muutunud ja ühes nendega ka meie ühiskondlik, poliitiline ja rahvusvaheline elu koguni uued vormid võtnud, mis põhjalikult erinevad senistest, siis kerkib tahtmata küsimus keelele: on siis nüüd, kus meie võime vaba rahvana otsekoheselt ja avalikult omi mõtteid, soove, ideaale ja püüdeid avaldada ning avalikult ja otsekoheselt nende elluviimiseks töötada ja tegutseda, veel vaja harrastada koorilaulu, — seda surveaegset kaudset abinõu rahvuskultuurilisel tööpõllul? On siis nüüd, kus meil pole enam rahvustunde kadumist karta, veel vaja nii palju tähelepanu pühendada senisele rahvustunde suurimale õhutajale ja elustajale — koorilaulule?

On ju nüüd meie elu omanud koguni uued sihid, uued päevaülesanded, uued tegevusalad, mis on palju laiemad, sügavamad ja

suureulatuslikumad senistest ja mis nõuavad meilt hoopis uusi tegutsemisvorme ja töötamisviise.

Kui seni tuli meil rahva jõudu koondada ja ühendada võitluseks oma inimlikkude õiguste kaitseks võõraste võimuomajate vastu, kui seni tuli meil selleks võitluseks vajalist rahvuslist iseteadvust ja rahvuslist ühistunnet äratada, elustada ja kasvatada, kui kõike seda tuli teha varjatult, targu ja kaudsete abinõudega, siis oli selleks koorilaulu äratav, elustav, vaimustav ja laiu hulke ühendav mõju parimaks ja tänuikumaks abinõuks, sest et siis elasime oludes, kus Beethoveniga võisime öelda: „Sõnad on küll seotud, kuid helid on õnneks veel vabad.“

Nüüd aga on ka sõnad vabad ja avaiikuks tegutsemiseks kõik otsekohesed teed lahti. Eks tegutse ju nüüd kümned poliitilised parteid oma esitajate kaudu riigikogus, valitsuses, linnade, maakondade, alevite ja valdade omavalitsustes ühise suure eesmärgi kasuks: kättevõidetud vabadusi kindlustada ja kaitsta ning rahva kultuurilist ja majanduslikku elu arendada ja tõsta. Ja seda võivad nad teha vabalt ja avalikult, ilma et oleks tarvis karta ühegi võõra võimu ähvardavat survet. Selle töö ülesanded on väga suured ja kõrged ja need vajavad terve rahva ühist jõupingutust ja kaasatõetamist. Sellepärast oleme kõigiti õigustatud küsima: kas ei ole sellest siis riiklikuks ja rahvuskultuuriliseks tööks küllalt? On siis selle kõrval veel vaja rahva jõudu ja energiat kulutada koorilaulu harrastamisele?

Kes meie tänapäevast poliitilist ja majanduslikku elu vähegi tähelepanelikult jälginud, kes meie igapäevaseid väiklasi ja närvilisi askeldusi tähele pannud, see on tunnud, kui tüütav ja väsitav see kõik on ja kui külmaks jätavad kõik need reaalpoliitilised kombinatsioonid ja majanduslikud mahhinatsioonid kaunima osa inimesest — inimhinge — vaatamata nende vajalikkuse peale riiklises ja majandulikus elus. See on ka tunnud, kui sageli ja kui väga igatseb niisugustel puhkudel hing millegi kaunima, millegi suurema järele — millegi nii suure ja kõrge järele, mis tõstaks inimese välja sellest hallist igapäevasusest, sellest

külmast proosast ja juhiks ta ülevasse ja puhtasse tunneteilma.

See kõrgem ja suurem, mida vajab inimhing külma reaalsuse peenendamiseks ja kaunindamiseks, on kunst, kunst tema kõigis vormides ja väljendusviisides. Kunst, see rahva hinge kaunim avaldusvorm, rahva hinge sügavustest tõusev kallisvara, on vahend, mis rahva hinge ja tunneteilma peenendab ja suurtsugustab ning teeb ta vastuvõtlikumaks kõrgematele ja kaunimatele vaimlise kultuuri aladele. Sellepärast siis: kui meie tahame oma riikliku ja majandusliku elu süvendamise kõrval ka vaimlises kultuuris süveneda, siis peame ühes teadmiste kogumisega arendama ka oma tunneteilma, peame peenendama ja suurtsugustama oma hinge kunsti kaunide vormide ja rafineeritud ilu kaudu. Sest ainult selle rahva juures saab kõnelda tõsisest kultuurist, kus on teadus ja kunst ühinenud ühiseks rahvuskultuuriliseks varanduseks.

Kuidas seda teha?

Kõige lähem ja otsekohesem abinõu selleks on juhtida rahva laialdasi hulke kunsti allika juurde selle kõige populaarsemate harude kaudu. Ja niisuguseks populaarsemaks kunstiharuks on muusika, eriti selle rahvalikum osa — koorilaul, kus rahvamassidel on võimalus vahenditult tegeleda kunsti põllul ja osa saada selle rikkalikudest tulemustest ning suurest kasvatuslikust mõjust.

Seega näeme, et koorilaul pole meie praegustes uutes eluvormides midagi oma senisest suurest tähtsusest kaotanud, vaid kooni selle vastu — uued avaramaks muutunud olud seavad meile muude kultuuriliste küsimuste kõrval ka koorilaulu suhtes senistest palju suuremad ja sügavamad nõudmised üles, mille teostamisele meie peame asuma täie jõuga, kui me ei taha ajast maha jääda ja oma kultuurilisele arenemisele kahju teha.

Ja meie, koorijuhid, kes meie tunneme endid olevat kutsutud rahva muusikalist elu juhtima, peame kõige pealt ise neis uutes nõudmistes täiesti teadlikud olema, sest ainult siis võime meie hulke õiges sihis ja õiges vaimu juhtida.

Missugused on siis need nõuded, mis praegused eluvormid koorilaulu kohta üles seavad ja missugune peab ta olema, et oma suuri ülesandeid täidaks?

Siin võiks võtta aluseks kaks tähtsat põhimõtet, millest meie oleme oma lehes

juba varem rääkinud, nimelt: 1) meie koorilaul peab olema kunstipärane, kunstikõrge ja 2) ta kui rahvalik muusikakunsti haru peab olema eestipärane.

Ainult nende põhinõuete täitmisel suudab meie koorilaul kujuneda senisest rahvuspoliitilisest aktsioonist tõsiseks rahvuskultuuriliseks teguriks, mille suur ja sügav kasvatuslik külg ei jäe mõjuta meie rahva üldisele kultuurilisele arenemisele.

Olles nüüd teadlik selles, missugune peab olema meie koorilaul olema, et ta suudaks praegusaja nõudeid täita, võime asuda vaatlusele, missugune ta praegusel ajal tõeliselt on.

Vaatleme oma laulukoore esmalt arvudes.

Viimase ülemaalse laulupeo andmete järele oli meil 1923. a. maakondade kaupa laulukoore järgmisel arvul:

Maakonnad	Segakoorid		Meeskoorid		Kokku	
	Koorid	Lauljad	Koorid	Lauljad	Koorid	Lauljad
Tallinna linn	17	1708	3	243	20	1951
Harjumaa	39	1027	13	248	52	1275
Tartu linn	15	776	4	154	19	930
Tartumaa	66	1721	10	175	76	1896
Virumaa	83	2584	10	234	93	2818
Võrumaa	34	1140	9	168	43	1308
Viljandimaa	41	1154	4	73	45	1227
Järvamaa	28	923	4	74	32	997
Pärnumaa	19	524	4	54	23	578
Valgamaa	15	439	3	64	18	503
Läänemaa	14	315	2	35	16	350
Saare-, Hiiumaa, Muhumaa	11	258	5	61	16	319
Petserimaa	4	84	—	—	4	84
	386	12653	71	1583	457	14236

Need 1923. a. kohta käivad andmed ei ole küll täpselt võrdsed tänapäevastele arvudele, sest nendes maakondades, kus on hiljuti peetud või tänava peetakse maakonna laulupidusid, on kooride arv vahepeal ajutiste kooride poolest kasvanud ja maakondades, kus kohalisi laulupidusid pole veel olnud, on osa ülemaalse laulupeo puhul asutatud ajutisi koore vahepeal hingusele läinud. See lahkumine ei või aga siiski nii suur ja tähtis olla, et see suudaks asja üldist pilti kuigi oluliselt muuta. Sellepärast kasutame neid, kui hiljutise aja kohta käivaid võrdlemisi täpseid andmeid üldise ülevaate saamiseks.

Nagu sellest ülevaatest näha, on meie laulukooride üldine arv võrdlemisi õige suur. Tiheda võrguna täidavad nad tervet meie väikest kodumaad. Üksikute maakondade järele vaadeldes, näeme, et kõige enam laulukoores on meil Tartumaal ühes Tartu linnaga ja Virumaal ühes Narva ja Rakverega, esimeses 95 ja teises 93 koori, kuna Harjumaal ühes Tallinnaga oma 72 kooriga jääb kolmandale kohale. Kõige vaesem laulukooride poolest on aga haridusliselt teistest kaugele maha jäänud Põhja-Eesti maakonna kohta leidub ainult 4 laulukoori.

Üksikute maakondade laulukoores suuruse järele jaotades saame järgmise pildi:

a) segakoorid:

Maakond	Kooride suurus							Kokku
	Alla 20 laulja	20-39 lauljat	40-59 lauljat	60-79 lauljat	80-99 lauljat	100-149 lauljat	150 ja enam lauljat	
Tallinna linn	—	2	1	2	2	8	2	17
Harjumaal	14	23	2	—	—	—	—	39
Tartu linn	1	5	5	1	1	2	—	15
Tartumaa	14	47	5	—	—	—	—	66
Virumaa	11	57	10	2	1	2	—	83
Võrumaa	9	20	—	2	1	1	1	34
Viljandimaa	9	28	2	1	1	—	—	41
Järvamaal	5	18	1	2	—	2	—	28
Pärnumaal	4	12	2	1	—	—	—	19
Valgamaal	4	9	1	—	1	—	—	15
Läänemaal	6	7	—	1	—	—	—	14
Saare-, Hiiumaa, Muhumaa	3	8	—	—	—	—	—	11
Põhja-Eesti	2	2	—	—	—	—	—	4
	82	238	29	12	7	15	3	386

Sellest kokkuvõttest on näha, et suurem osa meie segakooridest on õige väikesed: 386 koorist kõigub 238 kooril lauljate arv 20 ja 39 vahel, kuna 82 kooril on see koguni alla 20-ne. Üldisest segakooride arvust on siis tervelt 83% -il lauljaid alla 40-ne, kuna ainult 66 kooril, s. o. 17% -il ulatab see arv üle 40. Ühtlasi selgub, et need suuremad koorid asuvad enamasti kõik linnades, mõni üksik ainult maal mõnes suuremas alevis. Kooride suuruse poolest sammub Tallinn esireas, mis ka loomulik, kuna maakonnad, kus koorilaul üldse viletsam, jäävad ka kooride suuruse poolest viimasteks.

Meeskooride juures on see pilt veelgi kurvem. Siin ei ulata tervelt 60-el protsendil lauljate arv 20-ni, kuna üle 40-ne laulja on ainult 8-sal meeskooril, mis kõik linnades asuvad. Tundub, et meil meeskoori-

laulu, kui niisugust praegusel ajal maal üldse ei harrastata, sest need väikesed meeskoorid, mis leiduvad viimase laulupeo nimekirjas, olid suures enamuses moodustatud laulupeo ajaks segakooride meeslauljaist ja mitmed neist ei tegutse praegu üldse. Iseseisvatest meeskooridest võib praegusel ajal juttu olla ainult Tallinnas, Tartus, Narvas ja viimasel ajal ka Viljandis. Neist sammub esikohal Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoor, kes omale aastate jooksul omanud hea nime ja kuulsuse nii kodu- kui ka väljamaal.

b) meeskoorid:

Maakond	Kooride suurus							Kokku
	Alla 20 laulja	20-39 lauljat	40-59 lauljat	60-79 lauljat	80-99 lauljat	100-149 lauljat	150 ja enam lauljat	
Tallinna linn	—	—	1	1	—	1	—	3
Harjumaal	7	5	1	—	—	—	—	13
Tartu linn	—	2	2	—	—	—	—	4
Tartumaa	8	2	—	—	—	—	—	10
Virumaa	4	5	1	—	—	—	—	10
Võrumaa	6	2	—	1	—	—	—	9
Viljandimaa	3	1	—	—	—	—	—	4
Järvamaal	3	1	—	—	—	—	—	4
Pärnumaal	4	—	—	—	—	—	—	4
Valgamaal	2	1	—	—	—	—	—	3
Läänemaal	2	—	—	—	—	—	—	2
Saare-, Hiiumaa, Muhumaa	4	1	—	—	—	—	—	5
Põhja-Eesti	—	—	—	—	—	—	—	—
	43	20	5	2	—	1	—	71

Nii kui suuruselt, on ka meie laulukoorid oma võimete poolest väga mitmesugused.

Mul oli viimase laulupeo rohkearvulistel eelproovidel võimetus tutvuneda väga paljude laulukooride võimistega. Võin nende kogemuste põhjal, samuti ka teadete järele, mis olen ajajooksul kogunud ajalehtedes ilmunud märkustest üksikute kooride tegevuse kohta, otsekoheselt tõendada, et meie koorilaulu üldine kunstiline tasapind on väga madal. Meie ligi poolesttuhandest laulukoorist on armetult väikene osa niisugused, mille muusikalist tegevust on juhitud õigete kunsti põhimõtete kohaselt, kus on töötatud laulu kui kunsti pärast ja sellest tegevusest kunsti-päraseid tulemusi saavutatud, kuna ülejäänud rõhuva enamuse kohta seda, kahjuks, ei saa mitte öelda.

Põhjused, miks meie laulukooride enamus kunstiline tasapind püsib madalal, on väga mitmesugused ja nende kõigi valgustamine üksikult viiks meid väga kaugele. Siin tahaksin puudutada ja valgustada peasjalikult suuremaid ja tähtsamaid põhjuseid, mis peajoontes ühised kõigile nõrgematele kooridele.

Niisugustest põhjustest tuleks esimesena nimetada seda suurimat, mis terava noana lõikab meie laulukooride lihase. See on oma kõrgele kutsele ja raskele, vastutusrikkale ülesandele tarviliselt ettevalmistatud koorijuhtide puudus.

Koorijuhataja on koori tuiksoon ja hing. Ta on see meister — maestro —, kes peab selle tooresmaterjali, mis lauljate näol koori sünnitab, kunstipäraseks tervikuks sulatama. Ta on juht selle sõna täies mõttes, kes peab tema õpetuse alla heitnud

lauljaid tõsise kunstiallika juurde juhatama. Ta on kunstnik, kes peab helilooja poolt kirjutatud mõtetele õige kuju andma, nendest looma kunstipärase kõlapildi.

Seega siis mitte lihtne taktilööja koori ees, vaid koori õpetaja, juhataja ja kasvataja nende sõnade täiemas mõttes, ja muusika suhtes tõsine looja — kunstnik.

See nõuab aga koorijuhilt peale inimeste tundmise ja organiseerimisoskuse põhjalikke muusikalisi teadmisi. Ta ei pea mitte üksinda tundma muusika algmõisteid, häälesünnitamis tehnikat, hingamisvõtteid ja hääldamisviise, ta ei pea mitte üksinda oskama korralikult mängida instrumendil, millel koori õpetab ja tundma muusika harmooniliste sobituste mitmekülgseid peensusi, vaid tal peab olema ka peen stiili- ja vormitunne, küps kritiseerimisvõime ja rafineeritud maitse. (Järgneb.)

Ungari muusika.

Mathilde Laky-Schuster.

(Lõpp.)

Nagu igal rahval, nii oli ka ungarlastel muusika arenemiskäik järgmine: kõigepealt tekkisid vaimulikud laulud, siis hakkasid ilmuma ajaloolised, kuna Jumala ning tähtsamate usukujude järele püüti laulus ülistada ajaloolisi kuulsusi. Arenemiskäigu kolmanda astme moodustab subjektiivsete tunnete väljendamine — lüürika.

Lüüriilise laulu esimesed jäljed on pärit XIV. aastasaja algusest. Esimene trükitud laul ilmus XV. aastasaja teisel poolel.

XVI. ja XVII. aastasajal ilmusid kiiresti üksteise järele mitmed kogud protestantlikke ning katoliku laulusid, mis olid senni säilind vaid käsikirjadena või suust suhu edasiantuina. Mõlemi usutunnistuste muusika mõjus Ungari ilmalikku laulu: katoliku laul mõjus enam meloodiasse, protestantlik enam rütmi.

Ilmalikku instrumentaalmuusikat esitas tol ajal laudi nimeline mänguriist, mitte ainult Ungaris, vaid kogu haritud maailmas, kunni ta viimaks välja tõrjuti viiuli ning klaveri läbi. Suurim laudi-virtuoos oli XVI. aastasajal Sebastian Tinódi. Ungari laudi-virtuoosid olid tol ajal kuulsad kogu Euroopas. Vincenzo Gallilei, kuulsa täheteadlase isa tõendab, et laudi levinemine Euroopas on just ungarlaste teene.

XVII. aastasaja lõpul esineb laul juba ka näidendis.

Hoopis rikkalikum on aga Rakóczi ajajärgul tekkind laulude kogu. Tol ajal (XVII. aastasaja algul) tekkis ka kuulus „Rakóczi-laul“, arvatavasti vanust ratsaväe sarvsignaalidest. Esialgul arenes ta välja nimelt lauluna. Alles XIX. aastasaja algul kujunes temast üldtuntud marss.

Peale laulurikast Kuruzide ajajärku tuli XVIII. aastasaja teine pool ja ühes temaga kunstlaul. 1793-dal aastal kanti ette esimene Ungari laulumäng. Väga tähelepandavad ooperikomponistid olid tol ajal Kusser ning Weigl, kes ka Saksa ooperi ajaloos mängivad silmapaistvat osa.

Suurejoonelisem ooper algab õieti alles 1840. aastast, Franz Erkeli „Báthory Máriaga“. Peale ühe koomilise ooperi on ta helides väljendand peasjalikult Ungari ajaloo sündmusi. Ka Ungari hümni muusika on tema loodud.

Erkeli kaasaeglane M. Mosonyi on oma ooperites ning orkestri- ja klaveriteostes Ungari stiili esimesest kunni viimse taktini järjekindlalt läbi viinud. Richard Wagner seadis oma Ungaris viibimisel Mosonyit Bachiga ühte ritta.

Lavakunstile on teed tasandand veel Bartay, Császár, Bognár, Fáy ja teised. Karl Huberil on peale selle teeneid ka kammermuusika, keelpillide kvarteti ning meeskoorilaulu alal.

Paljud XIX. aastasaja nimekamaist Euroopa viiulikunstnikest, kes Saksas, Prantsusmaal, Inglismaal ja Venemaal kontserteerisid ning õpetasid, on ungarlased ja on välja tulnud Budapestist pärit oleva, kuid Viini elama asunud Josef Böhmi koolist. Seisku siin vaid Joachimi nimi.

Maailma muusikameistrite hulka kuulub veel Saksenist sisse rännand Robert Volkman, kes peaaegu 40 aastat Ungaris mööda saatis ja oma helitöösse palju Ungari tõuomapärast vaimu on sulatand. Tema eeskujul leidis järeletegijaid. Sest niipea kui üks üleeuroopaline muusikasuurus Ungarisse ilmus, võtsid teda laialt Ungari lagendikult kõlavad iluhelid oma nõiduvuse kütkeisse. Nii näiteks Fr. Schubert, kelle keelpillide kvartetites ning klaveriteostes on tihti tunda Ungari õhu värskest ning värtsi, vürst Esterházy majakomponist Josef Haydn, Beethoven, kes ühevahe külalisena Ungaris viibis, Berlioz, Rubinstein, Brahms jne. — kõik nad olid kütkestatud Ungari rahvamuusika õrnaist meeleoludest ega suutnud hoiduda Ungari omapärase värvingu mõjuavaldusest.

Moderni orkestri- ning klaveritehnika pakus kogu maailmale Franz Liszt, vana Ungari perekonna võsu Doborjánist. Ungari veri voolab tema rapsöödiais. Ungari temperament läbib tema helitööd. Tema muusika heidab laiu, kuninglikke voltisid, ta on särav, kui Ungari pidurüü, ta omab agiteeriva, apostliliku joone. XX. aastasaja kogu sümfooniline eleving on ainult tema elutöö jätkumine.

Möödunud aastasaja teisel poolel algas Ungari muusikas Liszti läbi tasandatud teedel suur areng ning tõus. Kindla suuna ta omandas aga alles peale 1900. a., kui epookilise luuletaja Andreas Ady'ga eesotsas niihästi kirjanduse põllul kui ka kõigil muil kunstialadel tärkas revolutsioon.

Tekkisid tugevad ja suured Ungari rahvusliku suuna apostlid. Terve hulk andekaid noori inimesi võitles, et pääseda maksvusele. Püütakse sidet luua ürgungarilusega. Tahtakse luua ehtsat, võõraist mõjudest vabalt Ungari kultuuri.

Selle tõusengu tulemusena tekkis muusikas terve rida, nüüd juba maailmakuulsaid Ungari kunstnikke ja heliloojaid, nagu Dohnányi, Bartók, Hubay, Vecsey, Telmányi, Koncz, Szigethy, Keéti-Szántó, Kodály jne. Ning nende teenus on, et Ungari muusika asub tänapäev Euroopas juhtival kohal.

Mõnda Rápina muusikaelust.

J. Karheidng.

Esimene muusikakoor. 1866—1870. a. ümber elas Orava-Rõsnal kooliõpetaja Fritz Kirotar. See oli haruldaset tegev mees: kõnerõõs, palvelugeja, „poliitika inimene“ (tookordses mõttes), laulutundja, muusikaarmastaja, kuid ühtlasi ka mitme tumeda täpiga. Mõned lood, nagu keisri supimaitsja ja sellega ühenduses olevad maajagamise lood, tegid laialt kõmu, mõni asi ulatas isegi kohtuni. Omad viimsed elupäevad ta lõpetas Vasulas.

Ta oli kuskil kuulnud pasunakoori mängu ja sai sellest väga vaimustatud ning tahtis ka Rápina koori asutada. Pasunad ostis suuremalt jaolt omal kulul ja käis ise Väägveres Wirkhausi juures õppimas. Mõned mehed otsisid pasunad ka omal kulul, mõned käisid Põlva pasunakoori liigete pool mängu harjutamas. Esimesed mängijad olid: J. Wari (tookordne Tooste kooliõpetaja), P. Kirotar (praegu veel Tooste peremees), Jakob Songi (praegu Lepasaares), Josep Songi (praegu Venemaal, Oudova maak.), Rud. Wari (elab nüüd Võõbsus), Kangro (end. metsahärra Talnitsas), P. Wõsberg (Lokutal) ja P. Kiudorf (pärastine Rápina vallavanem).

Esiälgu juhatas seda koori Kirotar, pärast juhatajad: Kiudorsk, Jaan Wari j. t.

Mängiti mitmel pool, kirikus, surnuaial, pidudel, Võõbsus. Kiudorski juhatusel ajal lagunes koor kaheks: tekkisid Rápina koor ja Mehikoorma koor. Harjutuste kohaks olid enamasti Rõsna ja Tooste koolimajad.

P. Kirotari lahkumisega hakkas kooris maad võtma üldine lagunemine: pildid kulusid, keegi ei remonteerinud, mäng ei läinud enam hästi, ega olnud siis ka enam lusti mängida. Hakati suurt rõhku panema tasusaamisele ja kui ükskord midagi ei teenitud, aga selle asemel tublisti joodi, siis läksid paar muusikameest. Silminitsa metsas enda vahel kisklema ja tõmbasid „aldi õgvast“.

See oli viimne tilk. Selle järele vedelesid vanad pilliloksid veel ühel ja teisel pool ning järgmisele koorile on pärandatud ainult suure trummi kere (nahad on mitu korda uuedatud) ja bekid.

Kas Kirotar makstud raha osaltki tagasi sai või mitte, selle kohta puuduvad teated.

Teine muusikakoor. Järgmine koor asutati 1890. a. paiku, kihelkonna kooliõpetaja Hans Kase eestvõttel. Kask oli väga energiline, tegev ja suur algataja, kuid väike muusikamees, ka mõni tume täpp lasus tema tegevusel ja isiklikul elul.

Koori asutamiseks peeti 2 näitemüüki. See tõi 100 rubla (rukki puud oli siis 90 kop. — 1 rbl.) H. Ainsonilt laenati 100 rbl., Wiido Narubergilt 100 rbl. — kokku 300 rbl., mis praeguste hindade juures ligikaudu 120.000 Emk. välja teeb.

Pillid telliti Wirkhausi kaudu ja toodi ühel kevadel viimse lumeteega Tartust koju. Harjutati peaaesjalikult Rõsnal, sest esimene juht oli Rõsna kooliõpetaja J. Poolakes, pärastine maapidaja Tartumaal.

Esimene mängimine oli mingisugusel kroonupühäl, kus pasunad aina olla mürtsunud ilma kokkukõlata ja takti kindlusega. Esialgsed mängijad olid: Flööt — W. Freymann, klarnett — F. Tikk, kornet in es — Joosep Songi, kornet in b — Jaan Kiisk, tenorid — Frits Wõsoberg ja P. Kirotar, tromba — Jakob Songi, altid — S. Keerd ja Rud. Wari, bassid — Joosep Poolakes ja Leppik.

See koosseis muutus järjest: täiendati, mõned mängijad lahkusid koorist. Pärastpoole hakati harjutusi peale Rõsna koolimaja ka vallamajas, Kurekõlas ja kihelkonna koolimajas pidama. Kõige suurem mure oli in es — võlg tasuda ja selleks hakati raha teenima. Suviste pühäl kirikus laululehed (5 kop. tükk — 60 rbl.), näitemüük vallamajas õnnestas ka (100 rbl. ümber) ja nii võidi varsti võlgu olev summa ära maksta.

Et kooril ühtki peremeest ei olnud, seepärast otsustati ta üle anda Räpina kogudusele. Kogudusele üleandmise aktis on ära määratud, et mängukoori toimikond peab olema kolmeliikmeline: koguduse õpetaja, üks kooriliige ja üks väljastpoolt isik. Esialgne toimikonna koosseis oli: pastor O. Schultze, S. Keerd, Peeter Narusk. Pärastpoole lagunes see toimikond ja käesoleval silmapilgul ei ole kooril ainustki seaduslikku peremeest.

Koor mängis kirikus, pidudel, kabelipühadel, leeri-pühadel, Pihkvasse väljasõidul (ka kuberneril lossi ees) ja mõnel Võru laulupeol.

Pärast Poolakese lahkumist hakkas koori juhatama V. Freymann Pahtpää külast.

Tol ajal läks lahti Vene-Jaapani sõda. Suurem osa mängijaist mobiliseeriti ja saadeti Novgorodisse tagavara polku. Seal tärkas Freymanni algatusel mõte polgu muusikakoori asutada. Mõte leidis ka sõjaväe ülemuse poolt heakskiitmist, kuid mängijatel puudusid pillid. Muusikakoori asutamiseks oli meestel lootust frondile minekust pääseda, sellepärast peeti plaani, kuidas Räpinast pille kätte saada. Selleks saadeti esitajad Räpinasse pillide järele. Pille Novgorodisse lubada ei tahetud, eriti oli selle vastu S. Keerd, kuid lõpuks siiski lubati pillid kindlustuse vastu ja sellega pääsesidki paljud Räpina mehed Jaapani väerinnale minekust.

Pärast sõja lõppu toodi kõik pillid jälle tagasi. Freymanni juhatajaks olekuga oli koondunud mängukoor peaaesjalikult Pahtpää ümbruskonda. See kestis ka pärast Freymanni surma niisamuti edasi, kui koori juhiks jäi Jaan Määr.

*

Lõpule jõudes näeme, et on leidunud terve rida inimesi, kellel ei puudunud aateid, kelledele oli laul ja mäng armas. Nende suur töö on kannud rohkesti vilja. Kuid kõik need töömehed ununevad rahva mälestustest ühes kadumisega silmapiirilt.

Nõnda ei tohiks see mitte olla. Omist aatelistest töömestest peaks meil rohkem kõneldama pidudel, koosolekutel, koolides jne. Selle mõttega on needki read „Muusikalehte“ kirjutatud, et vähemalt paberilegi jääks väike mälestusmärk sellest hiigla suurest tööst, mis lihtsate muusikaarmastajate poolt on tehtud aastate kestel laulu ja muusika alal.

Beethoveni traagiline elu.

R. Rolani järele —g.

(Lõpp.)

„Meie teame — ütlesid nad, — et te olete kirjutanud uue vaimuliku helitöö, milles te väljendate teie sügavast usust väljakasvanud tundeid. Teisest küljest teame aga, et teie suurteoste pärg on suurenenud ühe närtsimata õie võrra . . .

Teie vaikimine viimaseil aastail kurvastas kõiki neid, kellede pilgud olid pöördud teie poole. Kurvastusega mõtlesid kõik seda, et kõigist palju kõrgemal seisev geniaalne inimene vaiks sel ajal, kui võõramaaline muusika püüdis tungida meie maale ja vajutada unustusse Saksa kunsti tooted . . .

Ainult teilt ootab rahvas uut elu, uusi loorberisi ja uut õigluse ja headuse riiki kõige selle kiuste, mis moodis tänapäev . . .

Andke melle lootust, et meie soovid teonevad . . .

Ja puhkegu algav kevad teie annete abil kahekordsele õieküllusele meie ja terve maailma rõõmuks.“

See paljude krahvide ja vürstide allkirju kandev suurtsugu aadress näitab selgesti, kui suur oli Beethoveni vägevus tollaegse Saksa valitud seltskonna silmis.

Beethoven oli sügavasti liigutatud nendest sõnadest. Ta jäi Viini.

7. mail 1824. a. oli Wiinis d-moll messi ja Üheksanda sümfonia esiettekanne.

Nende edu oli otse triumfeeriv ja omas peaaegu demonstratiivse iseloomu.

Beethoveni ilmudes võeti ta viiekordse aplausiga vastu; tollaegse kombe ja valitseva etiketi järele võeti isegi keisrit ainult kolmekordse tervitusega vastu. Politsei pidi sarnasele juubeldamisele lõpu tegema. Sümfonia kutsus esile sagedaid vaimustuse hoogusid. Paljud nutsid.

Suure ärrituse mõjul kaotas Beethoven kontserdi lõpul ineelemärkuse; ta viidi Schindleri juure. Sinna jäi ta terveks ööks ja järgmiseks hommikuks, lamades täiesti riietatult, ilma söömata, joomata ja uneta.

Triumf möödus, kuna selle praktiline kasu oli Beethovenile null. Kontsert ei annud pennigi kasu. Tema ainelised mured ei vähenenud karva võrragi. Ja uuesti osutus ta vaesena, haigena, üksikuna, kuid — võitjana: inimeste keskpärasuse võitjana, oma kannatuste võitjana.

„Ohverda, alalõpmata ohverda eluväiklusi oma kunstile!“

Nii jõudis ta oma elu eesmärgile. Ta võitis Rõõmu!

Suudab ta püsima jääda sellele hingelisele kõrgusele, mis valitseb tormide üle? — Paraku peab ta varsti uuesti langema endisse kurbusse.

Tema viimased kvartetid on täis imelikke varjusid. Siiski jättis üheksanda sümfoonia võit temasse nähtavasti hea jälje.

Doktor Spiller, kes teda nägi 1826. a. ütleb, et ta väljanägemine olla muutunud erksaks ja rõõmsaks. Samal aastal püüab Beethoven isegi meelheitvat luuletajat Grillparzerit ergutada: „Ah! — ütleb ta — oleks mul tuhandikki teie jõust ja kindlusest!“

Ajad muutusid raskeks; monarhistlik reaktsioon halvatas vaimu.

„Tsensuur on minu tapnud, — ohkab Grillparzer — tuleb sõita Põhja-Ameerikasse, kui tahad kõneleda ja mõelda.“

Kuid miski ei suuda kõita Beethoveni mõtteid. „Sõnad on seotud, kuid, õnneks, helid on veel vabad“, kirjutab temale luuletaja Kiffner.

Beethoven — see oli suur, võib olla tol ajal ka ainus vaba Saksa mõtte hää. Ta ise sai sellest aru. Sagedasti kõneleb ta tema peale pandud kohustusest oma kunsti abil tegutseda „vaese inimkonna“, „tulevase inimkonna“ heaks, teha temale head, tõsta tema mehisust, äratada teda unest, piitsutada tema argtust.

„Meie aeg, — kirjutab ta oma vennapojale — vajab tugevat ja karmi mõistust, et inimhingede viletsat väiklust piitsutada.“ Dr. Müller ütleb 1827. a., et „Beethoven avaldas alati otsekoheselt ja vabalt oma arvamist valitsuse, politsei, aristokraatia ja seltskonna kohta. Politsei teadis seda, kuid kannatas tema arvustusi ja pilget kui kahjutut fantaasiat ja jättis rahule inimese, kelle geniaalsusel oli ebaharilik kuulsus.“

Nii siis, — ükski võim ei suutnud paenutada seda taltsutamata jõudu. See jõud muutis nähtavasti nüüd isegi kurbuse mänguks.

Neil viimaseil aastail kirjutatud muusika omab sageli koguni uue ironilise ja heroiliselt ning erkalt naerleva iseloomu, vaatamata sellele kurvale olukorrale, milles ta loodud.

Viimne katkend, mille Beethoven lõpetas neli kuud enne surma, 1826. a. novembris, — uus finaalkvartettile op. 130, — on täis elevust. Tõeliselt pole see elevus niisugune, mis harilikult kõigile omane. Kord on ta karm ja katkendiline naer, millest kõneleb Moscheles, kord jälle kurblik naeratus, kui kõigi võidetud kannatuste kajastus. Mis sellest, — ta on võitja!

Surma ta ei tunnusta.

Kuid see tuli. 1826. a. novembri lõpul külmetas ta ja sai pleuriidi. Ta jäi lamama Viinis, tulles tagasi vennapoja tuleviku kindlustamise pärast ettevõetud talviselt reisilt. Ta sõbrad olid kaugel. Ta tegi oma vennapojale ülesandeks arsti kutsuda. See aga unustas selle ja saatis arsti alles kahe päeva pärast. Arst tuli liiga hilja ja hoolitses väga halvasti Beethoveni eest.

Kolm kuud võitles atleetiline keha haigusega. 3. jaanuaril 1827. a. määras ta oma armastatud vennapoja oma varanduse pärijaks ja mõtles ka oma Rheini äärsete sõprade peale. Ta kirjutab veel Dr. Wegelerile: „Kui sagedasti olen ma tahtnud sinuga rääkida, kuid ma olen väga nõrk. Ma võin ainult sind kaelustada, — sind ja sinu Lorchenit.“

Vaesus oleks tema viimseid tunde tumestanud, kui mitte mõne inglise sõbra ausameelsus poleks aidanud.

Ta muutus väga alandlikuks ja kannatlikuks. 17. veebruaril 1827. a. pärast kolme operatsiooni surma-

voodil lamades ja neljandat operatsiooni oodates kirjutab ta rahuliku südamega: „Ma kannatan ja mõtlen: ei ole halba ilma heata.“

Kui mahajäätna ta vaevles surmavoodil, näitab asjaolu, et ta seal lamades oli täiesti luti-kaist puretud.

Seesuguseis oludes oli surm talle täieliseks vabanimiseks, — „komöödia lõpukš“, nagu ta ise surres ütles, — meie aga ütlesime: tema elu tragöödia lõpukš.

Ta suri tugeva maru ja lumetuisu ajal, just ühes järsu kõue kõrgatusega (26. märtsil 1827. a.). Võõra käsi sulgus ta silmad igavesele unele.

Armas Beethoven! Paljud kiitsid tema kui kunstiniku suurust. Kuid ta on palju enam, kui kõige esimene muusikameestest. Ta on kõige heroilisem jõud uues kunstis. Ta on suurim ja parim sõber kõigile neile, kes kannatavad ja võitlevad. Kui me oleme rusutud maiseist õnnetustest, siis tuleb tema meie juure just nii, nagu ta kord tuli oma leinava ema juure, istus vaikselt klaveri ette ja lohutas nutjat oma nurinata kaebeviisiga. Ja oleme väsinud lõpmatust võitlusest, mida oleme asiatult pidanud headuse ja kurjuse väiklase keskpärasusega, — oh, kuid karastab meid siis laskumine sellesse tahtejõu ja usu okeani! Ta sisendab mehisuse, võitlusrõõmu ja teadvusejoovastuse, mis tunneb endas Jumalat. Näib, just kui oleks ta, loodusega alalises ühenduses olles omandanud selt selle jõu sügavuse. Schindler, Beethoveni advokaat, ütleb: „Ta omas looduse hinge.“ — Ja see on õige: Beethoven on looduse ürgjõud; ja selle ürgjõu võitlus muu looduse vastu on täis homeeruslikku suurust.

Kogu tema elu sarnaneb tormisele päevale. Alguks — noor ja selge hommik. Vaevalt paar nõrka puhangut. Ent juba tundub liikumatus õhus varjatud ähvardus, ränk eelaimdus. Järsku välgatavad rasked varjud, kuulduvad põrutavad kõrgatused ja uuesti valitseb kohutav kohisev vaikus: need on Heroilise ja C-moll sümfooniade metsiku tuule hiilid. Kuid sellega ei ole päeva ilu veel kaugeltki hävitatud. Rõõm jääb rõõmuks; kurbus varjab endas lootusi. Aga 1810. a. puruneb tasakaal. Paistab iseäralik valgus. Kõige selgemadki mõtted muutuvad suitsu sarnaseks; nad valguvad laiali, muutuvad, tumestavad südant oma melankoolse ja viirastusliku kujuga; sageli näib, just kui oleks muusikaline mõte hoopis kadunud, uppunud, vilkudes kord-kaks keset lärmi. Ja ainult lõpus voolab ta maruna uuesti. Isegi rõõm omab isesuguse metsiku ja karmi ilme. Öhtu liginedes kõveneb torm. Ja näe, kerkivad rasked piksest paisutatud pilved, kõikjal õine pimedus, puhuvad sajad maruhood: — üheksanda sümfoonia algus. Järsku keset kõige ägedamat tormi kaob pimedus, taeva alt põgeneb õõ ja üheainsa hinge pingutusega pöörab tagasi päeva selgus.

Missugune võit, missugune Bonapardi lahing, missugune Austerlitz'i päike võivad võistelda selle ülinimliku jõu hiilgusega, selle kõige hiilgavama võiduga, mille kunagi saavutanud inimhing. Õnnetu, vaene, nõrk, üksik, suurimast murest muljutud inimene, kelt ilm võtnud kõik rõõmu, loob ise Rõõmu, et teda pärandada maailmale. Oma viletsustest taob ta ta välja, nagu ta ise ütleb uhkes lauses, milles on kokku võetud terve tema elu ja milles peitub ga heroilise hinge põhimõte:

„Läbi kannatuste Rõõmule.“
„Durch Leiden zur Freude.“

Tänavused laulupeod ja laulupäevad.

Valgamaa laulupäev.

14. juunil 1925. a. Valgas.

(Meie erikaastööliselt).

Väike ja noor Valga maakond korraldas pühapäeval 14. juunil oma esimese ülemaakondlise laulupäeva maakonna pealinnas Valgas. Päeva korraldajaks oli „Säde“ selts, kelle aias ka laulupäev ära peeti.

Juba laupäeva hommikul hakkasid lauljad ja pidulised küll raudteega, küll hobustega ja autodega Valka jõudma ja varsti täitis linna tänavaid pidulikus pühaduses säravate nägudega külaliste elavus, mida ei suutnud segada jahe tuul ja vihma ning rahe hiilid.

C. Kreek.

III. Läänemaa laulupeo üldkooride juhataja.

Kell 3 p. l. algas linna kirikus vaimulik kontsert ligi 600-liikmelise ühendatud segakoori poolt, kes kandis ette neli laulu. Peale koori esinesid kontserdil veel hra P. Laja Tallinnast orelil ja hra A. Kollang Valgast cello.

Kuulajaid oli kontserdil koguni vähe — vaevalt 400 inimest, samuti väheldane oli osavõtmine õhtusest vabaõhuettendusest peoplatsil, kus ettekanti laulumäng „Oma jalgel“.

Pühapäeva hommikused rongid töid rohkesti uusi pidulisi juurde. Teiste seas saabus ka Jaan Tõnisson Tartust. Linn lipuehtes ja tänavatel ennenägemata elav liikumine.

Kell ½2 tulevad rongikäiguga üle piiri Läti-Valga elanikke, et oma naabrite — eestlaste pidupäevast osa võtta. Külalisi võtavad piiril vastu „Säde“ juhatause liikmed Valga linna pea hra Soo'ga eesotsas, kes külalistele tervitusi ütleb. Piiril

sammutakse läbi linna linnaparki, kus pidurongi ülesseadmine käsil.

Kell ¼3 liigub lauljate rongikäik — 18 laulukoori umbes 600 lauljaga, 3 orkestrit nende vahel ning lõpuks Läti külalised — linnapargist läbi linna peoplatsile — „Säde“ aeda. Kõik tänavääred, kust rongikäik läbi liigub, on inimesi täis kiilunud, kes huviga jälgivad pasunakoori rõõmsate helide ja lehvivate lippude saatel pidulikult liikuvat lauljate hulka. Veidi enne kella kolme jõutakse peoplatsile, kuhu valgub ka umbes 7000-pealine kuulajate hulk.

Punkt kell 3 avab „Säde“ seltsi vanem liige ja asutaja hra Hans Einer „esimese Valgamaa laulupäeva“.

Mõjuvale kõnele järgneb hümn ja üldkooride poolt 4 laulu.

Selle peale asub kõnetoolile J. Tõnisson, kelle sütitava kõne ajal hakkab vihma sadama.

See sunnib järgnevat kontserdi osa — pasunakooride ja ühendatud segakooride ettekandeid — ruttu läbi viima.

Ühendatud segakooride ettekanded niihästi laulupäevasel vaimulikul, kui ka pühapäevasel kontserdil olid võrdlemisi rahuldavad, kuid laulude muusikaliste peensuste ettekandmisviisi jättis mõndagi soovida.

Nähtavasti olid üldkooride juhatajad hrad Simm ja Tuvike kohtadel vähe eelproove korraldanud ja said sellepärast peaproovil ainult selle peale rõhku panna, et laulud „kokku läheks“, kuna dünaamiliste peensuste väljatöötamiseks aega ei jätkunud. Ja sellest on kahju. Oleme sellest juba varem kirjutanud ja toonitame ka nüüd uuesti, et meie laulupidudel ja laulupäevadel peab muusikaline külg saama kunstipärasemaks ja kunstiküpsemaks, sest peale rahvuskultuurilise tähtsuse on meie laulupidudel just muusikakultuuriline tähtsus. Sellepärast peavad meie laulupeod ja laulupäevad rahvapidu laiamõistelise seisukorrast, milleks nad olid võraste võimu ajal, välja jõudma ja muutuma tõsisteks rahva muusikapidudeks. Meie laulupidud ja laulupäevad peavad muutuma ettevõteteks, millede kaudu meie maa laulukoorid ja ka laialised rahvahulgad ei saa mitte üksinda vaimustust ja õhutust, vaid eestkätt just puhtmuusikalist õpetust, juhatast ja kasvatust.

Sellepärast tuleks laulupidude ja laulupäevade korraldamisel panna suurt rõhku eelproovidele. Neid tuleks korraldada võimalikult rohkemates keskkohdades ja korduvalt. Eelproovide korraldajaiks peaks olema, loomulikult, mehed, kelle kätte usaldatakse ühendatud kooride juhatamine ehk nende poolt põhjalikult instrueeritud abilised. Neil eelproovidel ei peaks mitte harjutama üksinda kokkulaulmist, vaid neil tuleks pearõhku panna just muusikalistele peensustele — häälesünnitamisele, intonatsioonile, hääldamisele, dünaamikale, fraseerimisele, rütmitätsusele jne. — ja üldisele kunstilisele viimistlemisele, mis meie kooride juures nõrgemaks alaks.

Ainult niiviisi ettevalmistatud laulupidu suudaks kujuneda tõsiseks kunstipäraseks laulupeoks ja selle tulemused tõusta kunstikõrgeteks.

Ja ainult siis suudavad laulupeod tõsta meie laulukooride muusikalisi võimeid ja seega ka meie rahva üldist muusikakultuuri, s. o. täita neid ülesandeid, mis neil praegusel ajal kõige pealt täita on.

See külg aga suutis meid Valga laulupäeval kõige vähem rahuldada. Kuid kui silmas pidada, et see oli Valgale esimeseks katseks, siis võib ka nende tulemustega üldiselt rahule jääda, sest hoogu ja vaimustust andis see päev maakonna lauljatele palju, mida tõendasid peo lõpul lahtipuhkenud vastastikused vaimustav tervitused ja eladalaskmised.

Jäägu see vaimustus kõigi lauljate südamesse elama ja andku neile jõudu ja püsivust armastusega edasitöötamiseks meie laulupõll rahva üldise muusikakultuuri tõstmise nimel.

Kanepi laulupäev.

(Meie erikirjasaatjalt.)

Kanepi laulupäev, mille korraldas Kanepi Laulu- ja Mängu Selts pühapäeval, 14. juunil oma 40-aastase tegevusjuubeli puhul, õnnestus kõigiti hästi.

Juba vara hommikul hakkas rahvast Kanepisse kokku valguma ja keskpäevaks oli alevivahe sädelevate nägudega pidulisi täis.

Juubelipäev algas kell 1 piduliku aktusega juubilaari omas kodus, mis oli puupüsti rahvast täis.

Kell 2 kogusid laulukoorid, arvult 11, koolid ja seltsid oma lippudega pidurongi ja liikusid pasunakoori helide ning paari-kolmetuhande liikmelise piduliste hulga saatel Erastvere mõisa parki, kus järgnes ühendatud kooride kontsert hra L. Oja juhatusel.

Pidu avas L- ja M. seltsi esimees O. Leppik. Päevakohase kõnega esines „Postimehe“ toimetaja A. Bachman ning ütlesid tervitusi mitmed organisatsioonide esitajad.

Ühendatud sega- kui ka meeskoorid laulsid üldiselt õige hästi. Oli tunda, et üldjuhataja hra

Oja oli hoolega eelharjutusi teinud ja neis laulu muusikalise külje peale suurt rõhku pannud.

Tehtagu ka edaspidi seda!

Uudiseks Kanepi laulupäeval oli laulukooride ja kuulajate ühine laul pasunakoori saatel, mis terve pargi rõkkama pani.

Üksikult esines Nursi väikene, kuid hästi distsiplineeritud segakoor pr. Puru juhatusel ja sai sooja vastuvõtu osaliseks.

Õhtu kanti samas pargis ette R. Tagore draama „Ohver“, millega võib, kohaliste oludega arvestades, täiesti rahule jääda.

Laulupäeva suur hoog ja vaimustus andis kanepilastele palju äratust ja õhutust. Meie tahaksime loota, et see enam kunagi ei kustu.

Laulupäev Amblas.

Ambla Haridusseltsi ettevõttel korraldatakse 24. juunil Amblas kihelkonna laulupäev, millest võtab osa 12 laulukoori 355 lauljaga.

Laulupäeva eeskavasse on võetud järgmised laulud:

1. Teretus — J. Aavik.
2. Mu Eestimaa — K. Tüürpu.
3. Lõpukoor „Kalev ja Lindast“ — M. Hermann.
4. Isamaa ilu hofeldes — K. A. Hermann.
5. Imatrale — E. Hagfors.
6. Varas — R. Tobias.
7. Nooruse unenägu — M. Hermann.
8. Tuljak — E. r.-viis.
9. Hümn — A. Lemba.
10. Karjase laul — M. Saar.

Ühendatud koore juhatab Ambla Haridusseltsi laulukoori juhataja J. Schmieder. Eelproove peeti 17. mail ja 7. juunil Lehtses ja 24. mail ja 14. juunil Amblas. Laulupäeva puhtast tulust läheb 40% Ambla Haridusseltsile ühes laulukooriga, 40% teistele kooridele muusika arendamiseks ja 20% vabadussojaks langenud sõdurite mälestussamba püstitamiseks.

Eesti Lauljate Liidu korraldusel Tallinnas, 15. juunil 1925 a. ärapeetud koorijuhtide päeva protokoll.

Päeva avab kell 11.15 hom. E. L. Liidu juhatusel nimel hra A. Kasemets ja ütleb kokkutulnud koorijuhtidele tervitusi. Telegrafi teel on tervituse saatnud helilooja A. Läte — Tartust.

Juhatajate kandidaatideks pannakse koosolijate poolt ette hra Rosenberg — Rakverest ja hra Kasemets — Tallinnas, kes ka ühel häälel valitakse.

Sekretäärideks valitakse hra Malinkin — Paidest, Reintam — Haapsalust ja Ruut — Kohilast.

Koosoleku juhataja teatab, et kuna üks palutud referentidest, nimelt hra A. Topmann, oma referaadi ettekandmisest on ära öelnud, jäävad E. L. Liidu juhatusel esitatud päevakorda järgmised referaadid:

- 1) Meie koorilaulu praegune seisukord — hra A. Kasemets;
- 2) Koorijuhatamise praktika — hra K. Tüürpu;
- 3) Referaadi „Koorijuhatamise praktika“ illustreerimine Tallinna kooride poolt.

Päevakorda koosolijate poolt ei täiendata — võetakse esitatud kujul vastu.

Sõna saab hra A. Kasemets referaadi „Meie koorilaulu praegune seisukord“ ettekandmisest. (Referaadi sisu on eespool täielikult äratrükitud).

Referaadi lõpul avab juhataja selle kohta läbiarvamised.

Hra Riomar — Laiuselt — leiab, et endised lihtsad laulud, mis referendi poolt väheväärtuslikudeks tunnistati, siiski kunstipärased olla, sest ka lihtsuses on kunsti. Praeguste heliloojate laulud on rasked harilikkudele laulukooridele. Eeloleval üldlaulupeol peaks ettekantavad laulud järgatama kahte liiki: 1) lihtsamad — nõrgematele ja 2) enam raskemad — tugevamatele kooridele.

Hra Kaarmann — Kaiust soovivat moodustada nõrgematest koorijuhtidest laulukoori, kes hea juhataja juhatusel laulaks ja lauldes ise muusikaliselt areneks.

Hra Martson — Torist leiab võimatu olevat moodustada koorijuhtidest laiaulatuslisemat koori.

Hra Kaarmann arvab, et harva kokkutulemiseks leidub siiski võimalusi.

Hra Paju — Viljandist arvamide järele on maakooride kunstilisele kõrgusele viimine takistatud lauljate vildakast häälesünnitamisest.

Hra Kippert — Tallinnast soovib koorijuhtide koorideks koondamist ringkondade kaupa.

Hra Birkenthal avaldab soovi, et meie heliloojad ka enam lihtsamaid koorilaule looks.

Hra Peikal — Tartumaalt: Arvesse võttes koorijuhtide ja lauljate suurt tööd ja ohvrimeelsust, peaks ka L. L. enam vastutulelik olema ja võimaldama kooridele „Muusikalehe“ ja selle noodilisa kättesaamist odavama hinnaga. Muidu jäävad mitmedki head laulud nootide kalliduse tõttu meie kooridele kättesaamatuks.

Hra Resev — Tamsalust tõendab, et maal lauljad peale koorilauljate üldse enam ei ole. Toetab eelmiste soovi lihtsamate laulude suhtes. Koorijuhtide ettevalmistamiseks soovib korraldada kursusi. Et lauljad paremat laulu kuuleks, tuleks linna kooridel vahete vahel maal esineda.

Hra Kippar — Vändrast peab soovitavaks koolide lõpetajaid kooride juure tõmmata ja esialgu lihtsamate lauludega alata. Hääleseades juhatuste ja näpunäidete andmiseks, palub L. Liitu maale saata instruktoreisi.

Hra Arro — Saaremaalt soovib, et Saaremaal korraldataks laulu- ja muusikakursused ja kunstnikud külastades Saaremaad, seal esineks kontsertidega. Töö edukust takistab maal kohaste harjutamisruumide puudumine, kuna uute seltsimajade ehitamine krediidi vähesusel kaunis raske.

Hra Martson: Kooriliigete vähene arv on leib kooskäämise koha kaugusest. Kooride töö tuleks niikorraldada, et kohtadel tehtaks tarvilised eelharjutused, kuna harvemalt võiks koore koondada teatud ringkondade kaupa ühise juhataja alla, kes tarbekorral tuleks paluda väljaspoolt.

Hra Resev soovib L. Liidul määrata ametisse teatud keskkohadesse instruktoreid, kes tarbekorral tarvilikke näpunäiteid annaks.

Hra Paju leiab, et paljudel ajapuudusel pikematel kursustel osavõtmisvõimalus puudub ja soovib sellepärast kursuste kestvust 3—4 päevani lühendada.

Hra Kasemets (referent): Referaadis nimetatud kunstipärane laul ei tähenda mitte keerulist ja rasket laulu, vaid küpset ettekannet. Tulevasel üldlaulupeol on L. Liidul kavatsus laule liigitada kahte liiki: kergemaiks ja raskemaiks.

Lühikeseajalisi kursusi ei saa korraldada tihti tarvilise eelharidusega instruktoreite vähesuse tõttu. Kursuste küsimusest loodab L. Liit üle saada tulevase üldlaulupeo eeltööde korraldamisel, mis algavad juba eeloleval talvel.

„Muusikalehe“ hind ei ole võrdlemisi sugugi kõrge ja oleks veelgi odavam, kui lehte enam loetaks.

Hea koori ringreisi maal takistavad ainelised olud. Seda oleks võimalik teostada ainult siis, kui L. Liit moodustaks valitud lauljaist erikoori.

Hra Peikal: Toonitab veel kohapealsete tegevlaste vaeva ja ohvrimeelsust ning soovib L. Liitu kooridele enam vastutulla „Muusikalehe“ hinna alandamisega.

Hra Karheiding — Räpinast soovib asutada maakonna linnadesse L. Liidu osakondi, kes ka maa koorijuhtide instrueerimise enese peale

võtaks. Sellega saaks üldine muusikaelu juhtimine rahvale lähemale viidud.

Hra Lüdig — Kehrast paneb ette eeloleva üldlaulupeo kavasse võtta ka naiskoori laule.

Läbirääkimiste lõpul esitab referent A. Kasemets referaadi kokkuvõttena resolutsioonid, mis äratoodud protokollil lõppus. Resolutsioonid antakse komisjoni läbivaatamiseks, kuhu valitakse hrad Kasemets, Karheiding ja Vervolt.

Pärastlõunane koosolek algab kell 4.45. Juhatab hra A. Kasemets.

Sõna saab hra K. Türrpu referaadi „Koorijuhatamise praktika“ ettekandmiseks. (Referaadi kokkuvõtte ilmub järgmises numbris).

Koorijuhtide päeva kolmas ja viimane istang algab kell 8 õhtul. Kavass esekujuliku koorilaulu demonstreerimine noorte ühing „Tungla“ segakoori ja Tallinna meestelaulu seltsi meeskoori ettekandega. Kooride ettekandeid on kuulama tulnud peale koorijuhtide ka teisi asjast huvitatuid, nii et ruumikas koolisaal kipub kitsaks jääma.

Esimesena asub poodiumile noorte ühing „Tungla“ segakoor Th. Vettiku juhatusel. Suuvisel vahetult on paljud lauljad ära sõitnud, kuid koor on siiski küllalt jõurikas. Koor laulab peale lühikest sissejuhatust koorijuhi poolt M. Hermannilt, „Meeste laulu“, millele järgnevad läbirääkimised. Selgitatakse üksikasjaliselt laulu tõlgitsemist, lauljate hingamisviisi jne.

Koor kannab ette veel M. Saare, A. Läte ja Th. Vettiku helitõid, millestele kõigile järgnevad läbirääkimised. Erilise sõelumise alla võetakse A. Läte laulu „Tuksus süda“ ettekandevii.

Kuulutatakse veerandtunniline vaheaeg. Peale vaheaega asub poodiumile Tallinna meestelaulu seltsi meeskoor K. Türrpu juhatusel. Lugupeetud koorijuht näitab, kuidas koor peab laulma ja kuidas ta mitte ei pea laulma. Igale ettekandele järgnevad huvitavad läbirääkimised, mida juhivad hrad Türrpu ja Kasemets.

Kooride ettekanded lõpevad kell 10 õhtul. Selle järele asutakse A. Kasemetsa poolt esitatud ja komisjoni poolt läbivaadatud resolutsioonide hääletamisele. Need on järgmised:

„Koorijuhtide päev, ära kuulunud A. Kasemetsa referaadi: „Meie koorilaulu praegune seisukord“, ja pidades koorilaulu parimaks abinõuks rahva muusikakultuuri arendamisel, tunnustab tarvilikuks, et

1) lauljate Liit korraldaks koorijuhtide ja kooride oskuste täiendamiseks lühemaajalisi kursusi ja instrueerimiskoosolekuid võimalikult rohkemates keskkohades;

2) et kõik laulukoorid organiseeruks ja koonduks oma tööle toetuse ja juhatuse saamiseks Lauljate Liidu kui laulukooride keskkoonduuse ümber, ja

3) et kõik laulukoorid looks omavahel tugeva vaimlise kontakti lauljate häälekandja „Muusikalehe“ kaudu.“

Resolutsioonid võetakse ühel häälel vastu.

Kell ½11 õhtul lõpetab A. Kasemets koosoleku, tänab lauljate Liidu juhatuse nimel kõiki koorijuhte osavõtu eest lootuses, et koorijuhtide päev on kõigis sütanud väikese sädemekese valmistustuld meie laulu vastu, laulu vastu, mis olnud alati vahetumas ühenduses kogu rahva rõõmu ja kurbusega.

Lõpuks lauldakse ühiselt hünni.

Esimesed summad kultuurkapitalist helikunsti toetamiseks.

Nagu juba varem teatasime, langes tänavusest kultuurkapitaali üldsummast — 11 miljonist margast — helikunsti sihtkapitaalile 2.200.000 marka. Selle summa jaotas helikunsti sihtkapitaali valitsus 14. juuni koosolekul järgmiselt ära:

Asjaajamise kuludeks ja sõidu- ning päevarahadeks kuni 1. jaan. 1926.	50.000.—
P. Ramulile Praaga muusikakongressi sõidukulude katmiseks	15.000.—
G. Tuksamile tervise ravitsemiseks	20.000.—
A. Lembale stipendiumi	50.000.—
Viele muusikaseltsile toetust pasunate muretsemiseks á nrk. 25.000.—	125.000.—
Lauljate Liidule „Muusikalehe“ väljaandmiseks ja heliloojatele honoraari maksmiseks „Eesti koorilaulu antoloogias“ ilmuvate laulude eest	440.000.—
Tartu konservatooriumile õpetajat, lisapalga maksmiseks ja „Vanemuise“ aias korraldatavate suvekonsertide puudujäägi katmiseks	500.000.—
Tallinna konservatooriumile remontideks, oreli ostmiseks ja vanade võlgade osaliseks tasumiseks	1.000.000.—

Kokku Mk. 2.200.000.—

See summa — 2.200.000 marka — oli kõigi sissetulnud palvete rahuldamiseks väga väikene, seepärast tuli kapitaali valitsusel raha jaotamisel suure ettevaatusega talitada, et kõige hädalisemaid tarbeid rahuldada. Selleks tuli kõiki palutud toetusi tugevasti kärpida ja osa vähemhädalisi palveid sedapuhku hoopis rahuldamata jätta. Nii ka kapitaali valitsus talitas ja oli seepärast kindel, et see jaotus kapitaali nõukogu poolt muutmata kujul kinnistust leiab.

Kuid meie üllatuseks selgus, et kapitaali nõukogu, mis oli koos 15. juunil, oli heaks arvanud, seda jaotust omalt poolt muuta, kärpides Lauljate Liidule määratud toetust 140 tuhande marga võrra, s. o. 440 tuhande pealt 300 tuhande marga peale ja kustutades maha viiele pasunakoorige määratud toetuse 125 tuhat marka, ning suurendades vastavalt Tartu konservatooriumile määratud toetust 500 tuhande pealt 625 tuhande marga peale ja loovatele kunstnikkudele stipendiumiteks 50 tuhande pealt 190 tuhande marga peale.

Niisugust kapitaali valitsuse poolt täiesti asjaliku ja kõigekülge kaalumise põhjal vastuvõetud

jaotuse muutmist ei saa Lauljate Liit õigeks pidada ja esines sellepärast haridusministeeriumi ja vabariigi valitsuse ees, kes selle jaotuse lõplikult kinnitab, järgmise protestiga:

Kultuurkapitaali helikunsti sihtkapitaali valitsuse koosolekul, 14. juunil s. a. otsustati helikunsti sihtkapitaalist anda toetust Lauljate Liidule Muusikalehe väljaandmiskulude katmiseks ja Eesti koorilaulu antoloogias „Eesti Laulvaras“ ilmunud ja ilmuvate laulude autoritele vähegi rahuldava honoraari maksmiseks toetust Mk. 440.000.— Kultuurkapitaali nõukogu aga kärpis seda summat 140.000 marga võrra, suurendades samal puhul Tartu konservatooriumi toetust 125.000 marga võrra, milline teguviis kuidagi õigustatud ei ole järgmistel mottiividel. 1) Lauljate Liidule toetuseks jäetud 300.000 margast jätkub vaevalt Muusikalehe tehniliste kulude (trükkulude) katmiseks. Ometi on Muusikaleht ainukene eriajakiri Eestis, mis võimaldab ühenduse pidamist muusika ja laialiste rahvahulkade vahel. 2) „Eesti Laulvara“ väljaandmise toetamine on vahetumas ühenduses loovate kunstnikkude toetamisega honoraaride näol, millestest aga kärpimise tõttu midagi ei jää. 3) Lauljate Liit kavatab korraldada käesoleva aasta oktoobrikuul uute laulude saamiseks võistluse ja nägi selle korraldamise kuludeks ette 100.000 marka auhonoraride näol loovatele kunstnikkudele. Helikunsti sihtkapitaali valitsus ei andnud aga selleks vastavat summat toetuse määramise tõttu viiele pasunakoorige. Kuna kultuurkapitaali nõukogu poolt toetus pasunakoorigele 125.000 marga suuruses maha kustutati, siis oleks loomulik, et see oleks määratud Lauljate Liidu poolt korraldatava laulude võistluse auhindadeks, kui otsekohese loova kunsti toetamiseks. Sellepärast on nimetatud summa juurde lisamine Tartu konservatooriumi toetusele loovate kunstnikkude toetuse kulul igati õigustamatu — seda ebaõiglasem, et Tartu konservatoorium ei tarvita seda summat mitte oma otsekohese ülesannete teostamiseks, vaid suure rahalise riisikoga seotud süvemuusika korraldamiseks.

Kõigi öeldu põhjal palub Eesti Lauljate Liidu juhatuse kultuurkapitaali nõukogu otsust muuta ja Lauljate Liidule lubada toetust helikunsti sihtkapitaali valitsuse poolt ettenähtud suuruses s. o. Mk. 440.000.—

Tahaksime loota, et vabariigi valitsus arvestab selles protestis etteoodud kaaluvate põhjustega ja muudab kapitaali nõukogu ebaõige otsuse.

Kroonika.

Kodumaa.

Kolm päeva tõsist tööd muusikapõllul.

Need olid Lauljate Liidu poolt korraldatud koorijuhtide päev ja Õpetajate Liidu poolt korraldatud laulu- ja muusikaõpetajate kongress. Esimene neist peeti 15., teine 16. ja 17. juunil Tallinnas.

Kuigi väliselt erinevad, on neil mõlemil sisuliselt väga palju ühist, sest mõlemad olid pühendatud meie laulu ja muusika edendamisele: koorijuhtide päev teede ja abinõude otsimisele, kuidas tõsta kõrgemale

järjele meie praegust tähtsamat ja laialdasemat muusikaala — koorilaulu —, laulu- ja muusikaõpetajate kongress teede ja abinõude otsimisele, kuidas kooli laulu- ja muusikaõpetuse abil valmistada tuleviku jaoks teadlikke ja hästi ettevalmistatud muusikatege-lasi. Seepärast tuleb pidada väga õnnelikuks mõtet korraldada mõlemid koosolekud üksteise järele ja ühistes ruumides. Sest on ju suur osa meie koorijuhtidest koolide laulu- ja muusikaõpetajad, kel oli nüüd võimalus ühe linnasõiduga osavõtta kahest tähtsast koosolekust. Seepärast ka oli osavõtt mõlemast koosolekust võrdlemisi väga elav: keskmine osavõtjate arv püsis kõigil kolmel päeval 150 ümber, kuna ajuti,

kui kõstrid, kes samal ajal pidasid oma ülemaalist koosolekut, sellest vabanesid, tõusis koorijuhitide päeva osavõtjate arv ligi 300-ni. Osavõtjaid oli ilmunud igast maanurgast, isegi Saaremaalt, mis näitab, et huvi asja vastu on olnud igal pool elav. Ja see huvi ei raugenud kogu koosoleku kestes, mis viitasid kõigil kolmel päeval hommikust kuni hiljaõhtuni. Tähepanelikult kuulati referentide ettekandeid ja võeti neile järgnevatest läbirääkimistest elavalt ja asjalikult osa.

Selle tulemuseks on tõsine ja viljakas töö, mis ühes põhjapanevate otsustega aitab tuntavalt kaasa meie muusikakultuuri sihikindlale ja edukale arenemisele. See lubab ka loota, et kõigil päevast ja kongressist osavõtnutel jätkub ka püsivust ja tahet seal ülesseatud põhimõtete ja otsuste sihikindlaks teostamiseks. On see nii, siis on need kolm päeva oma ülesande kahekordselt täitnud.

Suvmuusika korraldamine Tallinnas.

Juba pikemat aega on pealinna linnavalitsus arutanud suvmuusika korraldamise küsimust, ilma et oleks selles küsimuses kindlale seisukohale jõudnud. Läänud aasta suvel korraldati linnavalitsuse ettevõttel Harjuvärava mäel maksuta muusikalisi ettekandeid sõjaväeorkestri poolt, mis linnale mõnisaada tuhat marka maksma läks. Linnas raske rahalise seisukorra pärast ei saadud aga käesolevaks aastaks suvmuusika peale tarvilist summat eelarvesse võtta ja — pealinna ähvardas suvmuusikast ilmajäämine.

Asjast ülepääsemiseks kavatseti küll Harjuvärava mäe hooneid einelauaks välja rentida tingimusel, et rentnik suvmuusika korraldamise oma peale võtaks. Kuid linna asjad käivad väga aeglaselt, ja sellepärast ei nihkunud ka rentimise küsimuse lahendamine paigast. Vahepeal jõudis aga suvi kätte.

Viimasel linnavolikogu koosolekul oli see küsimus jälle arutusel, kus lõpuks linnapea ettepanek vastu võeti, mille järele linn korraldab suvmuusika Kadriorus, lootuses, et kontsertide tõttu suureneb trammil sõitjate arv ja seega ka Kadrioru trammisissetulek.

Seega on siis pealinna inimestel, kes ei saa suveks linnast välja sõita, vähemalt sõjaväeorkestri muusika väikeseks meelelahutuseks.

Tallinna puhkpillide muusikaselts „Edu“

kavatseb möödunud aasta eeskujul korraldada maksuta kontserte Kaarli puiesteel, Viruvärava mäel ja Kadriorus, mis eelmisel aastal rohkearvulise publiku poolt lahket osavõttu ja poolehoidu leidis.

Esimene niisugune kontsert oli 12. juuni õhtul.

Tallinna puhkpillide muusikaselts „Edu“

on oma kolme tegevusaasta jooksul väga hääde tagajärgedega töötanud. On muretsatud uusi mänguriiste, täiendatud noodikogu ja toetatud konservatooriumis õppivaid orkestri liikmeid. Muu seas on ka antud rida maksuta rahvakontserte, mis saanud sooja poolehoiu osalisteks.

Orkester koosneb praegu 48-st mängijast, kes enamuses riigi- ja omavalitsuse teenijad, ja seda juhatab hra Unt.

Kontsert Harju-Jaani kirikus.

Harju-Jaani kirik korraldas jaanipäeval kirikus vaimuliku kontserdi. Kaastegevad olid Tallinna Kaarli lauluseltsi segakoor, sopraan, viiul ja herra Jürgen-son Tallinnast orelil.

Toetus kultuurkapitaalist.

Vabariigi valitsus otsustas määrata kultuurkapitaalist iga sihtkapitaali valitsusele asjaajamise kulude kaiteks 25.000 marka. Peale selle määras valitsus kultuurkapitaalist Auvere muusika-kirjanduseltsile 60.000 mk. •

Suvmuusika Viljandis.

„Ugala“ selts avas Viljandis kontsertaia, kus seltsi orkester annab suvekontserte. Kontserte juhatab hra J. Vaks. Kontsertide hoaug avati 16. mail ja siit peale on juba terve rida kergemasisulisi rahvakontserte antud, kus ka mõned solistid esinesid. Publiku osavõtt nendest kontsertidest on olnud seni keskmine.

Tallinna „Liedertafeli“ kontsert Viljandis.

Tallinna Saksa meestelaulu selts „Liedertafel“ andis 24. mail Viljandis „Koidu“ saalis á capella kontserdi. Eeskava koosnes Saksa heliloojate lauludest. Juhatas hra R. Opitz. Solistina esines nimetatud kontserdil suure eduga tuntud cellokunstnik hra R. Bööcke Tallinnast.

Tartu Noorte Ühingu segakoori tegevusest 1924. 25. a.

T. N. Ü. segakoor asutati läinud aasta septembri kuul. Koorijuhiks valiti noor koorijuht ning helilooja Richard Ritsing, kes varem tegutsenud silmapaistvalt Tartus oma meeskoori ja segakooriga.

Oma tegevust alates korraldas Tartu Noorte Ühingu segakoor eriti oma liigetele muusikakursuse, kus läbi võeti muusika algteooria, muusika ajalugu, hääleorgaanide füsioloogia ja anatoomia, tervishoid, diktsioon jne., kuna aga praktiline hääleseadmine katkestati majandusliku kitsikuse tõttu.

Peale selle on segakoor korraldanud läinud tegevusaastal kaks kontsertõhtut Eesti ja Soome helimeistrite töödest ning ühe eksotilise muusika õhtu hra Alfred Frankovsky ettekannetega. 13. mail korraldas Tartu Noorte Ühingu Vanemuises suurema kontserdi Richard Ritsingu helitöödest, kus solistidena esinesid: pr. A. Kopli-Viegand (mezzo-sopr.), hra K. Põlde (bariton) ja hra A. Saat (viiul). Peale solistide ning Ühingu segakoori esinesid veel viiulikvartett ja kahekordne meeskvartett. Kõigil noore helilooja tööde ettekandjail tuli anda lisapalasisid, mispärast kontsert venis õige pikale (3 tundi), kuid ei kaotanud siiski oma kaunist mõju mitmekesisuse ja sisemise väärtuse tõttu. Richard Ritsingu helitööde kontserdiga lõpetati läinud tegevusaasta ning laulukoor asus suvisele puhkusele.

Kirikuisse uued oreleid.

Paljude meie kirikute oreleid on vanad ja iganend, ega täida enam praeguse aja suurend nõudeid. Seepärast hakkasid mitmed kogudused juba enne sõda endale uusi mänguriistu soetama, kuid pikk sõjaaeg ei lasknud paljus kohtades neid algatusi lõpule viia. Nüüd aga, sõja ja raskete aegade möödudes, on mitmel pool hakatud katkestatud algatusi lõpule viima. Nii sai alles hiljuti Tallinna Kaarli kirik uue suure oreli, millel, muu seas öelda, ka mitmed suured puudused olemas. Järgmisena on Rakvere kogudus omale uue 32 registriga oreli tellinud, mis poolteist miljoni marka maksma läheb. Samuti tahab ka lähemal ajal Rapla kogudus Harjumaal endale umbes kahemiljonilise uue oreli tellida. Samasuguseist kavatsusist kuuleme ka mujalt mitmelt poolt.

Väljamaa.

Eesti mereväe orkester Rootsi sõitnud.

Stokholmis tänavu korraldatava rahvusvahelise messi juhatus palus meie mereväe orkestri üheks kuuks nimetatud messile mängima. Valitsuse loaga oli orkester selle ettepanekuga nõus ja asus juba 13. juunil teele.

Kuna mereväe orkester terves koosseisus ei võinud Tallinnast ära sõita, täiendati puuduvat osa parimate jõududega „Estonia“ orkestrist.

Juhatajana sõitis kaasa hra R. Kull.

Uus hümn Inglise tööliste.

Inglise tööerakonna häälekandja „Daily Herald“ on välja kuulutanud võistluse tööliste hünni saamiseks, millist Inglise tööliste hakkavad tarvitama kommunistlikkudeks muutunud „Internatsionaali“ ja „Punase lipu“ asemel. Parimale uuele hünnile on auhinna määratud 50 naelsterlingit (umbes 90 tuhat marka).

2000-aastase ooperi käsikiri leitud.

Berliini ülikooli professor H. Reich teatas hiljuti teaduste akadeemiale, et tal on korda läinud leida papüürussil kõige vanema ooperi käsikirjaga, mille vanadust ta arvab 2000 aasta peale. Ooperi süssee sarnaneb draamale „Iphigenia Taurisel“ ja orkestri moodustavad peaaesjalikult löökpillid ja trummid, siis veel flöödid, tsitrid jne.

Paderevski suur menu Roomas ja Puccini mälestusõhtud.

Rooma muusikaelu tähtsamaiks sündmusteks olid viimasel ajal kuulsa Poola pianisti Paderevski kontserdid ja läinud aastal surnud Itaalia kuulsa helilooja Puccini mälestusõhtu. Kunagi pole Rooma parim kontsertsaal „Augusteo“ näinud niisugust vaimustatud publikut, kui Paderevski kontserdil. Roomas viibides külastas Paderevski ka Mussolinit ja paavsti.

Puccini mälestusõhtu „Costanzi“ ooperimajas, kus ette kanti Puccini esimene ooper „Le Villi“ ja viimane ooper „Gianni Schicchi“, möödus samuti suure pidulikkusega. Etendusel viibisid hiilgava publiku seas kuningas perekonnaga ja Mussolini valitsus terves koosseisus Mussoliniga eesotsas (Puccini oli fascist). Ühel vaheajal tehti saal pimedaks ja laval avanes Puccini elusuurune pilt, loorberitega ümbritset. Palvetavas vaikuses austas publik kadunu mälestust.

Samasugune austamine korraldati ka Milano ooperiteatri „La Scala“, kus lavale asetatud Puccini pilti ümbritsesid mustas leinariides ooperi lauljad ja valgeis rõivades lapsed.

Kuulsate ooperite „kommuniseerimine“ Venemaal.

Kommunistlikul Venemaal tegutsevad endised keiserlikud ooperiteatrid riigiteatritena endisel kujul edasi. Kommunistide väsimata püüete peale vaatamata luua uut „kommunistlikku“ muusikat ja „proletaarlikku ooperit“, pole sellel mingisuguseid tagajärgi olnud: kommunism ei ole seni suutnud anda ühtki nimetamisväärilist helitööd, rääkimata siis veel sümfoniaist või ooperitest, mis pärast kommunistlikudel ooperiteatritel on paratamatult tulnud täita oma repertuaarisid „neetud kodanlaste“ poolt loodud ooperitega, kui ei ole tahetud teatreid koguni sulguda. Nüüd on aga kommunistid tulnud hea mõtte peale, kuidas soetada kommunistlike ooperisi. Nimelt on nad hakanud kuulsate ooperite süsseeid kommunistlikkudeks ümber töötama. Nii on M.

Glinka kuulsa ooperi „Elu tsaari eest“ sisu täiesti ümber töötatud ja kujutab nüüd kommunistlikku Sussaanit, sõjas kommunistide ja Poola vahel 1920. a. poolakaid ninapidi vedamas. „Uus“ ooper läks hiljuti Odessas nime all „Sirp ja vasar“. Nähtavasti pole aga Odessa teatri jaoks hästi sobiv ümbertöötus pealinnade küllalt hea, sest Peterburis on kirjanik Shershenevitshile oma korda ülesandeks tehtud „Elu tsaari eest“ sisu ümber töötada ooperiks „Elu rahva eest“. Seega oleks siis Glinka kaks korda „kommuniseeritud“.

„Kommuniseerimise“ osaliseks on saanud ka mitmed muud ooperid. Nii on Meyerbeeri „Hugenottidesi“ saanud „Dekabristid“, Verdi „Rigoletto“ — „Kuningas lõbutseb“ jne.

Suure ooperi repertuaari on seni ainult üks algupärane „proletaarline“ ooper võetud, nimelt „seltsimehe“ K. Kortshmarjevi ooper „Soldat Ivann ja talumehe poeg“, mille teemad on võetud Vene-, Ukraina- ja vabrikulauludest.

Muusikute vaen raadio vastu.

Lääne-Euroopas ja Ameerikas on raadio-telefon väga levinud ja raadio-kontserdid on saanud korrapäraseks nähtuseks. See asjaolu on hakanud halvalt mõjuma sealsel muusikaelule, sest raadio-telefonide omanikud, kes varem käisid kontsertidel, istuvad nüüd kodus, kuuldetorud kõrval ja kuulavad raadio-saatejaamade poolt korraldatavaid kontserte, kuna avalikud kontserdid asjata kuulajaid ootavad.

See ähvardab kontserteerivate kunstnikkude leivateenistuse võimalusi täiesti hävitada ja on seepärast teinud nimetatud ringkonnad raadio vastu väga vaenulikuks. Nii on Inglise muusikute ja kunstnikkude selts raadio-kontsertide vastu ägeda protest-resolutsiooni vastu võtnud. Samasugune protest on kavatsusel ka Saksamaal, kus muusikaelu riigi majanduslikkude raskuste tõttu nii kui nii väga raskest seisukorras.

Meil on raadio-telefone seni koguni vähe ja raadio-kontsertide korraldamisega tehakse Tallinnas alles esimesi katseid, seepärast pole neist niipea karta võistlejaid avalikkudele kontsertidele.

Rocchesteris, Ameerikas.

pärandas miljonäär G. Eastman hariduslikkudeks otstarveteks 12½ miljoni dollarit (enam kui 4½ miljardi Eesti marka), millest 3 miljoni dollarit (üle ühe miljardi Emk.) sai tema poolt asutatud ja seni ülalpeetud konservatoorium.

Pianist Leginska saladuslik kadumine New-Yorgis.

New-Yorgis sünitas hiljuti suurt kõmu naispianisti Leginska saladuslik kadumine kontserdile minekul. Nimelt oli Leginska ühes oma sekretääriga kontserdile minekuks kodust välja tulnud ja sekretääri auto järele saates ise ootama jäänud. Autoga tagasi tulles pole aga sekretäär teda enam lahku-mise kohalt leidnud. Kui sekretäär teda ka kontsertsaalist ei leidnud ja umbes paarituhande hingeline kuulajate kogu kunstniku asjata ootamisest rahutuks hakkas minema, teatas sekretäär asjast politseile, kes kohe kadunu otsimisele asus, kuid ilma tagajärgedeta: Leginskat polnud kusagilt leida. Vahepeal oli aga publiku ees viibiv Poola pianist Muns kontserdi korraldajaile nõusolekut avaldanud, Leginska poolt väljakuulutatud eeskava muut-

mata ära mängida, mis ka sündis. Viimane asjaolu laseb arvata, et Leginska „kadumine“ on sündinud mõlemi pianisti omavahelisel kokkuleppel omapärase reklaami eesmärgiga. Niisugusel korral oleks see tõesti ameerikalik reklaam.

Kriis väljamaa muusikaelus.

Sõja tagajärjena elavad kõik riigid üle suuremat või vähemat majanduslikku kriisi. Üldised majanduslikud raskused ei ole jäänud mõjuta ka muusikaellu. Nii jäi hiljuti Berliini rahvaoper pankrotti ja läks üle ühe opereti trupi kätte. Samuti on Euroopa muusikaelu tsentrumis — Viinis — märgata tunduvalt tagasiminekut. Varem ei jätkunud Viinis kõigile soovijale kontsertideks saalisid, kuna aga nüüd isegi tähtsamad neist sageli seisavad tühjadena. Solistide kontserdid äparduvad alatas ja ainult sümfooniakontserdid kuulsate dirigentide juhatusel leiavad veel küllaldaselt kuulajaid. Ja Viini rahvaoper seisab vee peal ainult selle tõttu, et ooperi kõrval ettendatakse ka operette.

Palju parem pole lugu ka Itaalias, kus kuuljaid leiavad veel ainult Itaalia omad ooperid, kuna muude rahvaste omad tühjad saalid eest leiavad. Samasugust nähtust võib konstateerida pea kõigis Euroopa muusikakeskkohtades. Ka meil, Eestis, möödus lõppev muusika hooaeg tugeva kriisi tähe all, mille edasikestmist võib ennustada ka tulevase hooaja kohta.

New-Yorgis

kavatsetakse ehitada uus konservatooriumi maja, milles oleks peale hulga klassiruumide veel kontsertsaal 2500 istekohaga, ooperisaal 1200 kohaga, kamermuusika saal 600 kohaga ja 25 orelit.

New-Yorgis esines hiljuti ühel kontserdil esimene indiaanlane-laulja Oskonenton (bariton), leides sooja vastuvõttu nii publiku kui ka arvustuse poolt. Oskonenton esines indiaanlaste rahvariides, kullisulgedega juukstes ja kandis ette ainult indiaanlaste rahvalaule. Lähemal ajal sõidab ta Euroopasse kontserteerima. Oskonentoni suur edu New-Yorgis on seda tähelepanuväärne, et ameeriklased on, teatavasti, muidu väga vaenulikud „punanahkade“ indiaanlaste vastu.

London. Majanduslikku kriisi elab ka vanade kultuurriikide muusikaelu läbi. Nii on Londoni tuntud ooperisaal „Convent Garden“ majanduslikkude raskuste pärast mingisugusele seltsile tantsusaali sisseseadmiseks välja üüritud. Mis ütleksime meie, kui niisugune asi sünniks „Eestoniaga“?

Inglismaal, Bournville'i linnakeses on linnakooli torni üles seatud kellade orkester „Carillon“, mis koosneb 40-st kromaatilisel häälel seatud kellast. See „orkester“ täidab mitu ülesannet: lööb kõik veerandtunnid ja mängib peale selle iga täis-tunni ajal üldiselt tuntud viise. Peale selle võib sellel „carillonil“ sellekohase klaviatuuri abil mitmesuguseid kompositsioone mängida.

Kirjavastused.

„Lauluõpetaja Rakveres. Teie „avalik märkus“ E. Mesjäise poolt väljaantud raamatu kohta „Laulmine algkoolis“ ei sisalda ühtegi asjalikku põhjendust selles ettetoodud raskele süüdistusele, küll aga kannab tuntavat sihilikku ilmet. Jääb sel- lepärast avaldamata.

Lauljate Liidu teated.

Lauljate Liidu rinnamärk.

Muusikalehes nr. 4 kirjeldatud Lauljate Liidu rinnamärgid on juba valmis. Hinnaks hõbedast märki- del kullatud Vanemuise kujuga Mk. 125.—, pronks- märkidel hõbedast Vanemuise kujuga Mk. 75.—. Märkidest on osa vedru-, osa sirgete nõeltega.

Rinnamärgi kandmise õigus on kõigil Lauljate Liidu liigetel.

Märke võib tellida ainult Liidu liigete — seltside ja koordine juhataste kaudu.

Uued Lauljate Liidu liikmed.

Lauljate Liidu liigeteks on maikuu jooksul vastu võetud:

1. Ambla Haridusseltsi laulukoor.
2. Eidapere klaasivabriku Rahvaraamatukogu Seltsi laulukoor.
3. Abja-Paluoja Haridusselts „Idu“ laulukoor.

Muusikalehe tellijatele.

Käesoleva numbriga lõpeb Muusikalehe II. aasta- käigu esimene pool. Pooleaasta tellijad rutake telli- mise uuendamiseks, et ajakirja saatmises vahet ei tuleks.

Lugejaile.

Jooksva materjali rohkuse tõttu jääb käesolevast numbrist välja „Jooned Eesti muusika ajaloo- st“.

<p>„Muusikalehe“ I. aastakäik on kõidelt müügil kõigis paremais raamatukaupl. Hind paremas kõites noodilisata Mk. 350.—, lihtkõites Mk. 320.—, noodilisa eraldi Mk. 150.—.</p> <p>Lauljate Liidu liikmeile otse talitusest tellides parem kõide Mk. 250.—, lihtkõide Mk. 225.— ja noodilisa Mk. 100.—. Peale selle saatkuludeks „Muusikalehe“ eest Mk. 25.—, noodilisa eest Mk 5.—.</p>	
---	---

Eestis tunti seni peaausjalikult ainult Zimmermanni vabriku muusikariistu, mispärast nende hinnad väga kõrgel seisid. Kauase otsimise järele kohtasin väljamaa kõige kuulsamat vabrikut palju odavam ja parema kaubaga sellel alal.

PUHKPILLID

orkestritele 25—50% odavamad, mida tõendavad varem tellijad. Saada ka keelpillid. Soovijale saadetakse hinnakirjad. Intoneeritud ja häälele seatud harmooniumi keeled 225 mk. okt.; poleeritud tselluloid klaviatuurile 5 okt. 350 mk.

Ainusitus Eestis

K/m. „ESTOONIA“ Kuresaares,
M. TREI.

Väljaandja: Eesti Lauljate Liit. — Vastutav toimetaja: Anton Kasemets.

A-S. „ÜHISELU“ trükk, Tallinnas — Pikk uul. 42.

Üleskutse kõigile koorijuhtidele

eeloleva koorijuhtide päeva puhul.

Praegu tegutseb üle maa umbes viissada laulukoori ligi 15-tuhande lauljaga. Töötatakse hool ja armastusega ühise aatelise eesmärgi kasuks: arendada meie laulukultuuri. Kuid sageli osutuavad tehtud töö tulemused hoopis väikestena — märksa vähematena, kui seda vääriks kulutatud energia, hool ja püüd. Tuhat mitmesugust põhjust ei lase meie koorilaulu kunstikõrgele tasapinnale tõusta. Tahab aga meie koorilaul areneda tõsiseks kunstiks, tõsiseks rahvalikuks helikunsti haruks, siis tulevad need takistused kõrvaldada ja laulule arenemistee täiesti vabaks teha. Üksikult on see pea võimatu, küll aga ühisel jõul ja nõul.

Kõigi meie koorilaulu arenemist takistavate põhjuste tundmaõppimiseks ja nende kõrvaldamisabinõude otsimiseks korraldab Eesti Lauljate Liit 15. juunil s. a. kell 9 hommikul Tallinnas 21. linna algkooli ruumes — Rava tän. 31.

koorijuhtide päeva

järgmise kavaga:

1. Avamine ja tervitus.
2. Referaat: „Koorilaulu praegune seisukord“ — referent A. Kasemets.
3. Referaat: „Koorijuhtide ettevalmistamine“ — referent A. Topman.
4. Referaat: „Koorijuhutamise praktika“ — referent K. Tärnpu.
5. Referaadi „Koorijuhutamise praktika“ näitlik illustreerimine Tallinna paremate kooride ettekannetega.

Igale referaadile järgnevad läbirääkimised.

Et suur osa meie koorijuhtidest on ühtlasi ka koolide laulu- ja muusikaõpetajad, siis on koorijuhtide päev viidud kooskõlla kooli laulu- ja muusikaõpetajate kongressiga, mis peetakse sealsamas 16. ja 17. juunil, ja kõstrite ülemaalse koosolekuga, mis tuleb kokku 14. juuniks. See asjaolu võimaldab paljudele ühekordse sõiduga osavõtta kahest tarvilikust koosolekust.

Tulgu siis kõik koorijuhid ühisele nõupidamisele ühise asja kasuks. Selleks kohustab meid Eesti laulukultuuri arendamise vajadus — selleks kohustab meid ka eelseisva IX. üldlaulupeo hea kunstiline kordaminek.

Eesti Lauljate Liidu juhatus.

Eesti Lauljate Liidu MUUSIKALEHT

algab 1925. aastaga oma teist aastakäiku.

Toimetus püüab uuel tegevusaastal, arvesse võttes läinud aastal selgunud vajadusi, Eesti muusikaelu kõigekülgselt valgustada ja selle edukale arenemisele hoogu anda. Eriti suurt tähelepanu tahab toimetus pöörda koorilaulu käsitavate küsimuste valgustamisele.

1925. aastal ilmub MUUSIKALEHT endiselt **kord kuus**, iga kuu 20. päeval, kus juures **igal numbril vähemalt 16-leheküljeline noodilisa kaasas on**. Seega saavad tellijad 1925. a. endise 6 vihu asemel **12 vihku**, kokku vähemalt **192 lhk. segakoori laule** lisana kaasa.

Et laulukooridele kättesaadavaks teha meie heliloojate paremaid laule ja seega **kergendada kontsertide** kui ka kohaliste **laulupäevade eeskavade kokkusäädmist**, otsustas Eesti Lauljate Liidu juhatus MUUSIKALEHE noodilisana annete viisi välja anda „Eesti koorilaulu antoloogiat“ nime all

„Eesti Lauluvara“,

mis sisaldab kõigi Eesti heliloojate paremaid ja lauletavamaid laule kronoloogilises järjekorras. Koguteos on kaunistatud heliloojate piltidega ja varustatud nende elulookirjeldustega ning ilmub meie paremate muusikameeste ja Eesti laulu tundjate — M. Saare C. Kreeki ja A. Kasemetsa, valikul ja toimetusel. Need nimed on paremaks tagatiseks, et MUUSIKALEHE tellijad tõesti suurevärtuslise lauluvara lehega kaasa saavad, mis aasta lõpuks ilusa koguteose moodustab.

Paralleelselt lauludele noodilisades ilmub MUUSIKALEHE teksti osas **Eesti muusika ajalugu**, mis „Antoloogia“ ülevaatlikkust märksa selgitada aitab.

MUUSIKALEHELE on kaastööd lubanud järgmised heliloojad, muusikategelased ja kunstnikud: Juhan Aavik, mag. Joh. Aavik, Miina Hermann, A. Kalnin (Läti), A. Kapp, A. Kasemets, prof. Heikki Klemetti (Soome), C. Kreek, prof. Ilmari Krohn (Soome), A. Krull, R. Kull, P. Laja, H. Laksberg, A. Läte, prof. A. Lemba, Armas Maasalo (Soome), Leevi Madetoja (Soome), E. Mesiäinen, H. Meri, L. Neumann, M. Pukits, J. Paulsen, V. Peerna, P. Ramul, G. Reeder, M. Saar, J. Saar, J. Sahlit (Läti), J. Simm, A. Schmidt, Aino Tamm, prof. J. Tammi, V. Tamman, Tenno-Vironi, A. Topman, K. Tuvike, K. Törnpu, A. Vedro, mag. O. Väisanen (Soome) ja teised.

MUUSIKALEHE väljaandjaks on EESTI LAULJATE LIIT.

Vastutav toimetaja ANTON KASEMETS.

Noodilisa suurenemise tõttu poole võrra, on Lauljate Liit sunnitud ka ajakirja hinda tõstma. Seega maksab MUUSIKALEHT 1925. a. ühes noodilisaga aast. 500 mk., poolaastas — 250 mk.

NOODILISA hind eraldi tellides — 250 marka aastas, 125 mk. poolaastas.

Aasta tellimisi võetakse vastu ainult alates jaanuari-numbrist, samuti poolaasta tellimisi ainult kas 1. jaanuarist või 1. juulist.

MUUSIKALEHE üksik number ühes noodilisaga maksab 50 marka.

Toimetuse ja talituse adress: TALLINN, Müürivahe uulits nr. 16.

Lauluseltsid, koorijuhid, lauljad, koolid, õpetajad ja kõik laulusõbrad — tellige „MUUSIKALEHTE“ ja soovitage seda ka teistele! Sellega toetate Teie Eesti laulu.

Muusikalehe toimetus.